

Primjena statističkih metoda u istraživanju korelacije stavova roditelja i izbora vrtića

Mikuljan, Martina

Master's thesis / Diplomski rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:190953>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-19**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**MARTINA MIKULJAN
DIPLOMSKI RAD**

**PRIMJENA STATISTIČKIH METODA U
ISTRAŽIVANJU KORELACIJE STAVOVA
RODITELJA I IZBORA VRTIĆA**

Zagreb, rujan 2018.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
(Zagreb)

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnice: Martina Mikuljan

TEMA DIPLOMSKOG RADA: Primjena statističkih metoda u
istraživanju korelacije stavova roditelja i izbora vrtića

MENTOR: doc.dr.sc. Tin Perkov

SUMENTORICA: dr.sc. Silvia Rogošić

Zagreb, rujan 2018.

Sadržaj:

1. UVOD	1
1.1 Teorijska osnova i pregled istraživanja	1
2. ISTRAŽIVAČKI CILJEVI I HIPOTEZE	7
3. METODOLOGIJA	9
3.1 Prikupljanje podataka i uzorak.....	9
3.2 Opis varijabli.....	9
3.2.1 Karakteristike religioznosti	9
3.2.2. Socioekonomski status.....	10
3.2.3 Politička orijentacija	10
3.3 Obrada podataka.....	10
4. REZULTATI	12
4.1 Deskriptivna statistika	12
4.2 Mann-Whitneyev <i>U</i> -test	19
4.3 χ^2 -test (hi-kvadrat)	24
5. DISKUSIJA	29
6. ZAKLJUČAK.....	32
LITERATURA	34
Izjava o samostalnoj izradi rada	46

Sažetak

Prilikom upisa djeteta u dječji vrtić, najčešće roditelji donose odluku o vrsti vrtića u koji žele upisati svoje dijete. Roditelji koji su pripadnici Katoličke crkve u Gradu Zagrebu često odabiru između upisa djece u privatne katoličke ili gradske vrtiće, a u konačnoj odluci im pomaže i dostupnost predškolske odgojno-obrazovne ustanove.

Cilj ovog rada je pojasniti statističke postupke korištene u radu te ustanoviti postoje li razlike između roditelja katolika koji upisuju djecu u privatne katoličke ili gradske vrtiće, temeljene na karakteristikama religioznosti, socioekonomskom statusu i političkoj orijentaciji, te postoje li razlike u karakteristikama religioznosti i političkoj orijentaciji između mlađih i starijih roditelja. Za potrebe istraživanja izrađen je anketni upitnik s pitanjima vezanima uz socioekonomski status, karakteristike religioznosti te političku orijentaciju roditelja. Anketu je ispunio 171 ispitanik. Dobiveni podaci predstavljeni su najprije u deskriptivnom obliku tablično i grafički putem histograma, a zatim provedenim statističkim testovima, Mann-Whitneyevim U -testom i χ^2 testom (hi-kvadrat) testom, kako bi se ustanovile razlike između ispitanika čija djeca pohađaju privatne katoličke i gradske vrtiće, te između mlađih i starijih roditelja. Hipoteze rada su da u oba slučaja postoje statistički značajne razlike poduzoraka.

Rezultati istraživanja djelomično su potvrdili obje postavljene hipoteze. Za prvu hipotezu utvrđeno je da roditelji privatnih katoličkih vrtića posjeduju značajno više nekretnina, više su razine obrazovanja i trenutnih prihoda kućanstva, te je značajna razlika na skali stavova za tvrdnje koje se odnose na liturgiju, važnost molitve i izvanliturgijske sadržaje koje Crkva nudi. Nije utvrđena značajna razlika u političkoj orijentaciji između ta dva poduzorka. Usporedbom starijih i mlađih roditelja dobivene su značajne razlike na iste tri varijable religioznosti, odnosno stariji roditelji također naglašavaju važnost molitve, liturgije i izvanliturgijskih crkvenih sadržaja, za razliku od političke orijentacije za koju ni u ovom slučaju nije utvrđena statistički značajna razlika.

Ključne riječi: statističke metode, karakteristike religioznosti, politička orijentacija, socioekonomski status, izbor vrtića

Summary

When the time comes to enroll a child into kindergarten, parents are usually those who decide which type of kindergarten is the first choice for their child. Catholic parents in Zagreb often choose between putting their children in private catholic or city-owned kindergarten. Their final decision is influenced by the availability of preschool educational institutions.

The goal of this thesis is to explain the statistical methods used in this thesis, to determine existence of differences between parents who enroll children into private catholic or city-owned kindergartens based on characteristics of religion, socio-economic status and political orientation and to find out are there any differences in characteristics of religion and political orientation between younger and older parents. For the need of this research a poll was done with questions about socio-economic status, characteristics of religion and political orientation of the parents. Poll is fulfilled by 171 examinee. Collected data are presented in descriptive way expressed in tabular and graphically using histograms and then by conducting statistical tests Mann-Whitney U and χ^2 (chi-square) test, to establish differences between examinees whose children are attending private catholic or city-owned kindergartens and between younger and older parents. Hypotheses of the thesis are that there are significant differences in both cases.

Results of this research partially confirmed both hypotheses. In favour of the first hypothesis it is shown that parents of children enrolled into the private catholic kindergartens possess considerably more real estates, have higher educational level and household income. Also, there is significant difference on the scale of attitudes towards liturgy, importance of prayer and non-liturgical contents provided by the Church. There is no significant difference in political orientation between those two subsamples. Comparison of younger and older parents revealed considerable differences on the same three variables of religiosity, older parents also emphasize importance of prayer, liturgy and non-liturgical contents provided by the Church, contrary to political orientation for which there is again no significant difference.

Key words: statistical methods, characteristics of religiosity, political orientation, socio-economic status, choice of kindergarten

1. UVOD

Na području Zagreba postoji šezdeset dječjih vrtića Grada Zagreba te pedeset i devet privatnih, raspoređenih po gradskim četvrtima (Grad Zagreb, Službene stranice, 2018). Dječji vrtić je predškolska ustanova u kojoj se provode organizirani oblici izvanobiteljskoga odgojno-obrazovnog rada, njege i skrbi o djeci predškolske dobi. Prilikom upisa djeteta, najčešće roditelji donose odluku o vrsti vrtića u koji žele upisati svoje dijete. Privatni vrtići osnovani su od strane pravne ili fizičke osobe, a vrtići Grada Zagreba od samog grada. Privatni vrtići stoga često imaju raznovrsne programe koje gradski vrtići nemaju ili ne provode kao redovan program u svim grupama. Tako je moguće dijete upisati u privatni katolički vrtić, kojih u Gradu Zagrebu ima dvanaest. Roditelji koji upisuju dijete u takvu vrstu vrtića žele da njihovo dijete sudjeluje u cjelodnevnom vjerskom programu, ali imaju mogućnost i sudjelovanja u različitim dodatnim programima koji se provode. Isto tako, roditelji mogu upisati dijete u gradske vrtiće koji provode cjelodnevne ili kraće vjerske programe. Najveći dio roditelja koji izjašnjavaju svoju pripadnost Katoličkoj crkvi upisuje djecu u gradske vrtiće s klasičnim programom, koji uopće ne uključuje religijski odgoj. Za razliku od njih, u privatnim katoličkim vrtićima cjelokupan odgojno-obrazovni rad i program prožet religijskom dimenzijom osposobljava dijete za otvorenost prema transcendentnom i religioznosti. Ovo istraživanje ima zadaću ispitati karakteristike religioznosti, političku orijentaciju i socioekonomski status roditelja katolika koji upisuju djecu u privatne katoličke i gradske vrtiće. Za spomenute varijable se pretpostavlja da najsnažnije određuju odluku roditelja da dijete upiše u vrtić Grada Zagreba s klasičnim programom ili u privatni katolički vrtić.

1.1 Teorijska osnova i pregled istraživanja

Područje sociologije religije pristupa istraživanju religioznosti koristeći razne teorije, od kojih su najpoznatije teorija sekularizacije, teorija religijskog tržišta i teorija o religijskoj individualizaciji (Pickel, 2009. prema Nikodem, 2011). Teorija sekularizacije ističe da razvojem modernog društva pada važnost religije u društvu, smanjuje se utjecaj religijskih institucija, a ponajviše religijskog mišljenja (Nikodem, 2011), što Berger naziva sekularizacijom svijesti (Berger, 1990. prema Nikodem, 2011). Teorija religijskog tržišta ističe da velika konkurentnost među religijama čini

da konkurentnost religija djeluje kao poticaj na religijsko sudjelovanje. Unatoč tome, pluralizam religija vodi desakralizaciji društva, za razliku od monopolističkog položaja religije koji vodi društvo k sakralizaciji (Nikodem, 2011). Teorija o individualizaciji religioznosti je nastala kao odgovor pojedinca na funkcionalnu specijalizaciju i pluralizam tijekom modernizacije društva (Luckmann, 1999. prema Nikodem, 2011) zbog koje je česta prisutnost individualne religioznosti. Ipak, ta individualna religioznost određena je uspostavljenom, službenom religijom i/ili institucijom, koja se primjetno sporije mijenja u odnosu na društvene uvjete koji suodređuju individualna značenja (Luckmann, 1999. prema Nikodem, 2011). Grace Davie ovim teorijama dodaje još dvije – vjerovanje bez pripadanja i zastupničku religiju (Davie 2005. prema Nikodem, 2011). Vjerovanje bez pripadanja „odnosi se na pojedine zemlje zapadne Europe, primjerice Veliku Britaniju, prilikom kojeg 'vjerovanje znatno sporije opada od same pripadnosti'“ (Davie, 1990. str. 450. prema Nikodem, 2011). Zastupnička religija označava zastupničku ulogu religijske institucije prilikom primanja sakramenata, tijekom kojih vjerski službenici i praktični vjernici vjeruju u ime drugih, primjerice krštenih. Sljedeći teorijski pristup je difuzna religija, koja, kako sam naziv upućuje, govori o vjernicima koji su primili određenu katoličku socijalizaciju, a potom se „rasuli“ od iste te religije. Oni ne odbijaju u potpunosti „osnovne principe koji proizlaze iz sustava vrijednosti koji promovira katoličanstvo“, ali im nisu ni u potpunosti poslušni (Cipriani 1989. prema Nikodem, 2011), birajući samo one religijske sadržaje koji im odgovaraju. U Hrvatskoj je u zadnjih šest desetljeća broj pripadnika Katoličke crkve u porastu te je 2010. godine iznosio 87,8% (Nikodem, 2011. str. 13). Postotak ispitanika religioznih u skladu s crkvenim učenjem je 47,2%, zatim 41,6% na svoj način, 40,9% ispitanika odlazi na vjerske obrede za velike blagdane, a tek 22,9% tjedno (Nikodem, 2011). Također, u Hrvatskoj prevladavaju tradicionalni oblici religioznosti vezani uz Crkvu (Nikodem, 2011). Povezanost karakteristika religioznosti kod roditelja s odabirom vrtića nije se često ispitala, kako u Hrvatskoj tako ni u inozemstvu. U istraživanju Bosetti (2004) navodi da su za upis djeteta u katoličku privatnu školu u Alberti roditeljima najvažniji razlozi zajedničke vrijednosti i uvjerenja te jaka reputacija škole, dok je čak 50% roditelja javnih škola naznačilo da je najvažniji razlog upisa djeteta u upravo tu školu blizina roditeljskog doma. Talijanski autori Checchi i Japelli, prema Kaoma (2016) tvrde da su malo poznati odlučujući čimbenici na izbor škole, osim očiglednih resursa roditelja.

Veliki je interes istraživača za socioekonomski status (SES) zbog njegovog utjecaja na opće funkcioniranje pojedinca (Škrokov, 2014), o čemu između ostalog može ovisiti i odluka roditelja o upisu djeteta u određenu vrstu vrtića. Stoga i indikatore SES-a treba birati s obzirom na specifična istraživačka pitanja i populaciju koja se ispituje (Gallo i Matthews, 2003. prema Škrokov, 2014). SES se najčešće mjeri pomoću stupnja obrazovanja, financijske sigurnosti i subjektivne percepcije životnog standarda. Brown, Fukunaga, Umemoto, Wicker, 1996 te Ivanović i Rajić-Stojanović, 2012, prema Đurić (2015, 37. str.) definiraju SES prema „trenutnim financijskim primanjima obitelji, kvalifikacijama roditelja i statusu koji se vezuje uz pojedina zanimanja“. Pilić i Džakula (2013) pri definiranju SES-a također koriste indikatore prihoda, obrazovanja i zanimanja te razlikuju nisku, srednju i visoku skupinu SES-a. SES se koristi kao temelj za određivanje pripadnosti u društvu, jer on ne određuje samo financijski kapital već i socijalni, odnosno ljudski. Potrebno je spomenuti činjenicu da troškove financiranja privatnih katoličkih vrtića u Republici Hrvatskoj djelomično financiraju roditelji, a djelomično lokalna uprava. Zbog toga roditelji snose više novčane troškove nego što to biva u vrtićima Grada Zagreba. Zbog toga je za očekivati da roditelji nižeg financijskog statusa neće moći priuštiti svojem djetetu pohađanje privatnog katoličkog vrtića (Hoblaj, Lončarić-Jelačić, Razum, 2005), osim ako nije upisano vodeći se nekim drugim kriterijima predškolske ustanove. U istraživanju čimbenika utjecaja na odlučivanje roditelja o upisu djece u ustanove za predškolski odgoj (Lukač, 2017) autorica zaključuje da 25% djece roditelja potonjeg istraživanja ne pohađa predškolski odgojno-obrazovni program upravo zbog previsoke cijene usluge dječjeg vrtića. Također, povezujući SES s karakteristikama religioznosti, pokazalo se da je fertilitet u „katoličkim zemljama“ statistički značajno povezan s prediktorima: utjeha vjere, važnost Boga u životu, institucionalna religijska praksa i važnost religije u životu, te je pozitivno povezan i s odlascima na misu (Nikodem i Bunjevac Nikodem, 2015). Očekuje se da će roditelji koji su suživljeni s prethodno navedenim prediktorima imati veći broj djece, a samim time i više troškove života. Najvažniji prediktor sociodemografskih i sociopolitičkih karakteristika ispitanika je dobna struktura, jer je očekivano da ispitanici starije životne dobi imaju više djece od onih mlađe životne dobi koji još nisu uspjeli fizički ostvariti veći broj djece, iako možda namjeravaju. Za fertilitet je statistički značajna i „povezanost i s obzirom na veličinu mjesta života ispitanika, stupanj obrazovanja roditelja i ispitanika“ (Nikodem i Bunjevac Nikodem,

2015:265). Tako će ispitanici iz manjih mjesta i nižeg stupnja obrazovanja imati pozitivnije stavove o rađanju djece te u konačnici ostvarivati veći fertilitet (Nikodem i Bunjevac Nikodem, 2015), a navedeno također može utjecati na izbor vrste vrtića kod roditelja, kao i na ekonomsku situaciju u obitelji. Nalazi istraživanja provedenog u Hrvatskoj pokazuju da je obrazovanje ispitanika negativno povezano s religioznošću u skladu s crkvenim učenjem, a pozitivno s religioznošću na svoj način (Nikodem, 2011). Sociodemografske karakteristike koje uključuju spol, dob, stupanj obrazovanja, mjesto života i samoprocjenu imovinskog stanja obitelji među osnovnim su analiziranim pokazateljima institucionalne religioznošću (Nikodem, 2011). Tako dolazi do stvaranja „sociodemografskog profila“ religiozne osobe koji pokazuje da je to osoba ženskog spola, starije životne dobi, nižeg stupnja obrazovanja, iz ruralne sredine (Marinović Jerolimov, 2005. prema Nikodem, 2011). Ista radna hipoteza potvrđena je i istraživanjem Nikodema (2011). S obzirom na religijsku identifikaciju po spolu, pokazalo se da su žene sklonije „religioznošću u skladu s crkvenim učenjem“, a muškarci „religioznošću na svoj način“ te nereligioznošću (Nikodem, 2011, prema MID). Isto tako, osobe ženskog spola i nižeg stupnja obrazovanja sklonije su češće pohađati vjerske obrede (Nikodem, 2011). Prema istom istraživanju za 2010. godinu rezultati su pokazali da nešto manje od četvrtine vjernika tjedno pohađa vjerske obrede. Bez obzira na ostvarenu vjersku praksu, Inglehart i Norris (2007. str. 192-193) „tvrde i dokazuju na temelju analize rezultata empirijskih istraživanja da su društva niske razine egzistencijalne sigurnosti i društva čijim povijesno-kulturnim nasljeđem dominira religija sklonija religioznošću i jačem naglašavanju važnosti religije u svim područjima društvenog života“. U ovako visoku religioznost može biti uključena i Bruceova teza o „kulturnoj obrani“ (Bruce, 2002. prema Nikodem, 2010) ili teze Inglehart i Norris (2007, str. 24-29) o „egzistencijalnoj sigurnosti“ i „kulturnoj tradiciji“ putem kojih je izraženo kako visoka religioznost može biti i samo plod nasljeđa, tradicije i kulture koja se poštuje, ali ne njeguje u potpunosti. Nikodem dodaje da „internalizirani 'službeni' model religije proizvodi generalizirani stav koji vodi 'automatskom' otporu društvenim promjenama“ (Nikodem, 2011, str. 9), što se može povezati s konzervativnim stavovima.

Revidirana teorija sekularizacije autora Ronalda Ingleharta i Pippe Norris za temelj je postavila dva aksioma – sigurnost koja označava slobodu od rizika i

opasnosti te kulturnu tradiciju, povijesno i kulturno nasljeđe nekog društva (Norris, 2007. prema Nikodem 2011). Tako religija okuplja sve članove tog povijesno-kulturnog nasljeđa, prošle, sadašnje i buduće u dio tradicije, kolektivnog sjećanja (Nikodem, 2011). Autorica Hervieu-Leger smatra da su moderna društva manje religiozna, ne zbog rastuće racionalnosti već zbog sve manje sposobnosti održavanja tog kolektivnog sjećanja, zbog čega ih naziva „amnezijskim društvima“ (Hervieu-Leger, 2000. Nikodem, 2011). Također, sklonost „difuznoj religiji“ označava raširenost religije na gotovo sva područja društvenog života, pa i na politiku, te tako „utječe na sustave vrijednosti i svjetonazore bez obzira na moguće procese većeg ili manjeg, odstupanja od institucionalne religioznosti“ (Nikodem, 2011:10). „Ljudi mogu objašnjavati ponašanje usmjeravajući se vrijednostima ili osobinama ličnosti, međutim, referiraju se na vrijednosti kada žele opravdati svoje izbore ili akcije kao ispravne ili korisne. U konačnici, može se reći da su vrijednosti - a ne osobine ličnosti - standardi za procjenu vlastitog ponašanja ili ponašanja drugih“ (Roccas, Sagiv, Schwartz & Knafo, 2002. prema Selimović, 2014).

Politička orijentacija uključuje ljevicu, uz koju se veže pojam liberalnosti, te desnicu koju karakterizira konzervativnost (Abramowitz & Saunders, 2008; Bishop, 2005; Bobbio, 1996, Jost, 2006. prema Selimović, 2014) te centar, usmjerenu političku orijentaciju između ljevice i desnice. No, politička orijentacija, s osobinama ličnosti i drugim čimbenicima (Maslow, 2001. prema Selimović, 2014.) uključena je u vrijednosnu orijentaciju, što upućuje na to da pojmovi političke ljevice i desnice ne označavaju isključivo političko opredjeljenje, već mnogo širi spektar stavova i vrijednosti. Nikodem (2011) dovodi u suodnos i religijsku samoidentifikaciju s političkom orijentacijom te pokazuje da su ispitanici bliži političkom centru skloniji religioznosti na svoj način, a ispitanici desno politički orijentirani su skloniji religioznosti u skladu s crkvenim učenjem. Autori Sekulić i Šporer (2006, str. 3) kažu da „u sferi više političkih orijentacija religioznost znači više desnu orijentaciju“, što je očekivano s obzirom na ukorijenjenost religioznih stavova i konzervativizam. Istraživanja na koja se poziva Selimović (2014), koja polaze od razlika u ličnosti osoba sugeriraju da desničari pokazuju manju otvorenost i suradljivost te veću introvertiranost, te da ljevičari pokazuju više rezultate na faktoru otvorenosti, koja je u negativnoj korelaciji s političkim konzervativizmom. Za razliku od nje, savjesnost, koja je izraženija kod osoba konzervativnih stavova u

pozitivnom je odnosu s političkim konzervativizmom (Selimović, 2014). Govoreći o religioznosti kao prediktoru vrijednosnih orijentacija, Norris (2004) prema Sekulić i Šporer (2011) navodi da je religioznost pouzdaniji prediktor političke orijentacije i glasovanja na izborima u odnosu na socioekonomski status. Iz svega navedenog proizlazi i pretpostavka da su i roditelji djece upisane u katoličke privatne vrtiće desnije orijentirani. Povezanost političke orijentacije s upisom djece u privatne katoličke vrtiće, kao ni predmet istraživanja ovog rada, nije se često ispitivana, kako u Hrvatskoj tako ni u inozemstvu. Također, bitno je napomenuti da, prema istraživanju koje provode Fuchs i Klingemann (1990. prema Čular, 1999), ispitanici generalno pokazuju lošu razinu razumijevanja pojmova ljevice i desnice, na što su također ukazali i autori poput Conversea ili Butlera i Stokesa (prema Čular, 1999). Zbog nedostatka razumijevanja tih pojmova ispitanici često pribjegavaju središnjim vrijednostima ljestvice ili se politički ne deklariraju, što je potrebno uzeti u obzir pri interpretaciji rezultata istraživanja koja se bave ovakvom tematikom.

Svaka od ovih varijabli (SES, religijska uvjerenja i politička orijentacija) donose i određen sustav vrijednosti i „predstavljaju dio identiteta ispitanika“ (Labus, 2005:384). Ipak, moguće je na razini vrijednosti pokazivati sklonost određenim vrijednostima i deklarirati se, primjerice religioznim, a imati stavove oprečne stavovima religije i Crkve, što je kod mladih ljudi često prisutno na području seksualnosti i morala (Bezinović, Marinović Bobinac i Marinović Jerolimov, 2004). Tome je tako jer je značajka vrednota ta da uključuje stav osobe, ali i djelovanje prema određenim vrijednosnim sadržajima (Labus, 2005), što se u konačnici često ne podudara. Zbog toga je u Republici Hrvatskoj unatoč visokom postotku vjernika pripadnika Katoličke crkve moguće zaključiti da je praktičnih svega dvadeset do trideset posto, tradicionalnih oko pedeset posto te nominalnih deset do petnaest posto (Hoblaj, Lončarić-Jelačić, Razum, 2005).

2. ISTRAŽIVAČKI CILJEVI I HIPOTEZE

Cilj istraživanja ovog rada bio je ustanoviti postoji li povezanost socioekonomskog statusa, karakteristika religioznosti i političke orijentacije roditelja s upisom djeteta u katolički privatni vrtić ili u gradski vrtić koji ne provodi katolički program, utvrditi postoje li statistički značajne razlike između roditelja djece u privatnim katoličkim vrtićima i roditelja djece u gradskim vrtićima s obzirom na njihov socioekonomski status, političku orijentaciju i karakteristike religioznosti te ustanoviti postoje li razlike u karakteristikama religioznosti i političkoj orijentaciji roditelja s obzirom na njihovu starosnu dob.

Prethodno navedene teorije temelj su ovog istraživanja te su iz njih proizišle istraživačke hipoteze. Prva hipoteza povezuje socioekonomski status, karakteristike religioznosti i političku orijentaciju roditelja s odabirom dječjeg vrtića. Konkretizira karakteristike roditelja za koje se pretpostavlja da će upisati dijete u privatni katolički vrtić, a to su viši socioekonomski status, religioznost u skladu s crkvenim učenjem te desna politička orijentacija. Pretpostavlja se da će navedene varijable biti statistički značajne za odabir dječjeg vrtića zbog razlike u novčanim iznosima koji roditelji snose za gradski i privatni katolički vrtić, razlike u doživljavanju religije, što je u uskoj vezi sa stupnjem religijske individualizacije čiju važnost kroz istoimenu teoriju naglašava Pickel (Pickel, 2009. prema Nikodem, 2011) i političke orijentacije koja može biti bliska konzervativnim ili liberalnim vrijednostima. Pretpostavlja se da je viši socioekonomski status važan i određujući za opće funkcioniranje pojedinca, a financijska sigurnost gotovo nužna kako bi dijete pohađalo privatni, katolički vrtić zbog većeg novčanog iznosa koji snose roditelji. Stoga se i subjektivna percepcija životnog standarda kod roditelja smatra bitnim čimbenikom odabira vrste vrtića koji će djeca pohađati. Nikodem (2011) je u svojem istraživanju pokazao značajnu i pozitivnu povezanost religioznosti u skladu s crkvenim učenjem i desne političke orijentacije, zbog čega se i u ovom radu te dvije karakteristike povezuju s upisom djece u privatni katolički vrtić. Druga hipoteza usmjerena je na starosnu dob roditelja te povezanost s karakteristikama religioznosti i političkom orijentacijom jer Marinović Jerolimov (2005) te Nikodem (2011) opisuju „sociodemografski profil“ religioznih osoba koji nalaže da su to, među ostalim karakteristikama, osobe starije životne dobi, pa se pretpostavlja i da su takvi ispitanici u većoj mjeri politički desno orijentirani.

Postavljene su sljedeće hipoteze:

1. Postoje statistički značajne razlike između roditelja djece u privatnim katoličkim vrtićima i roditelja djece u gradskim vrtićima s obzirom na njihov socioekonomski status, političku orijentaciju i karakteristike religioznosti, odnosno roditelji višeg socioekonomskog statusa, skloni religioznosti u skladu s crkvenim učenjem i politički desno orijentirani češće upisuju djecu u privatne katoličke vrtiće.
2. Postoje statistički značajne razlike u karakteristikama religioznosti i političkoj orijentaciji roditelja s obzirom na starosnu dob, odnosno stariji roditelji su desnije orijentirani i skloniji religioznosti u skladu s crkvenim učenjima od mlađih ispitanika.

3. METODOLOGIJA

3.1 Prikupljanje podataka i uzorak

Podaci su prikupljeni pomoću anketnog upitnika. Uzorak ispitanika ovog istraživanja čine roditelji katoličke vjeroispovijesti čija djeca pohađaju neki od gradskih vrtića s klasičnim programom, a koji ne uključuje religijski odgoj, te ispitanika čija djeca pohađaju privatni katolički vrtić. Istraživanje je provedeno na području Grada Zagreba u dva privatna katolička i dva gradska vrtića s klasičnim programom. Dječji vrtići odabrani su po odazivu na upućenu ispitivačevu poruku dječjim vrtićima putem elektroničke pošte ili nakon osobnog dolaska ispitivača u vrtić. Zbog ovakvog odabira uzorka isti bi se mogao nazvati prigodnim. Ravnateljice vrtića ili odgojiteljice odgojnih skupina su podijelile anketne upitnike roditeljima koji su dobrovoljno pristali sudjelovati u istraživanju. Roditelji su ispunjene upitnike pri povratku u vrtić umetnuli u omotnicu ili kutiju te je tako osigurana anonimnost ispitanika. Bilo je potrebno sakupiti uzorak roditelja katoličke vjeroispovijesti, zbog čega su ankete ispitanika drugih vjeroispovijesti odbačene.

Ukupan broj ispitanika bio je 171, od čega je 87 ispitanika iz privatnih katoličkih vrtića 84 ispitanika iz gradskih vrtića. U gradskim vrtićima najviše anketnih upitnika popunile su ispitanice ženskog spola, čak 81, dok je ispitanika muškog spola bilo samo 4. U privatnim katoličkim vrtićima bilo je 59 ispitanica ženskog spola te 29 ispitanika muškog spola. Najmlađi ispitanik imao je 24 godine te najstariji 64. Prosječna starosna dob ispitanika bila je 35,6 godina.

3.2 Opis varijabli

3.2.1 Karakteristike religioznosti

Karakteristike religioznosti u ovom istraživanju operacionalizirane su po uzoru na Bahtijevića (1971) koji piše kako je religijski stav trajna čovjekova osobina koja je dio njegove ličnosti te kao indikatore religioznosti navodi:

1. Osobnu izjavu ispitanika o opredjeljenju, potrebi religije i pogledu na svijet.
2. Poštovanje dogmi i održavanje vjerskih propisa i normi koja se često odražava kao preuzimanje određenih sadržaja iz crkvenih učenja i uklapanje u vlastite svjetonazore, odnosno nepoštivanje vjerskih dogmi u potpunosti, te

je jednako i s održavanjem vjerskih propisa i normi kod kojih se primjećuje nedosljednost u održavanju istih.

3. Povezanost s Crkvom koja se utvrđuje prema kriterijima sudjelovanja u crkvenim aktivnostima, vjeronaucima ili vjerskim formacijama te praćenje literature i tiska Crkve.

Pojedina pitanja su preuzeta iz istraživanja koje je proveo Bahtijarević (1971) i modificirana za potrebe ovog istraživanja. To su pitanja pod brojem 13 i 14/1, 14/2, 14/3, 14/4 i 14/5. Osim toga pitanjima 14/6, 14/7, 14/8, 14/9, 14/10 se ispitivala percepcija roditelja o društvenoj ulozi religije kao i stajališta o nekim kontroverznim pitanjima koja često ovise o vjerskoj pripadnosti (vidjeti Prilog 1. s cjelokupnom anketom).

3.2.2. Socioekonomski status

Socioekonomski status u ovom istraživanju mjeren je razinom obrazovanja roditelja, radnim statusom roditelja, posjedovanjem materijalnih dobara (automobila i nekretnina), sumom mjesečnih prihoda u obitelji i subjektivnom procjenom životnog standarda. Ponuđeni su odgovori binarnog tipa i odgovori na ordinalnim skalama (vidjeti Prilog 1. u kojem se nalazi cjelokupna anketa).

3.2.3 Politička orijentacija

Politička orijentacija u ovom istraživanju ispitivala se pitanjem: „Kako biste odredili svoju političku orijentaciju?“ Pri tome su bili ponuđeni odgovori: izrazito desna, desna, centar, lijeva, izrazito lijeva.

3.3 Obrada podataka

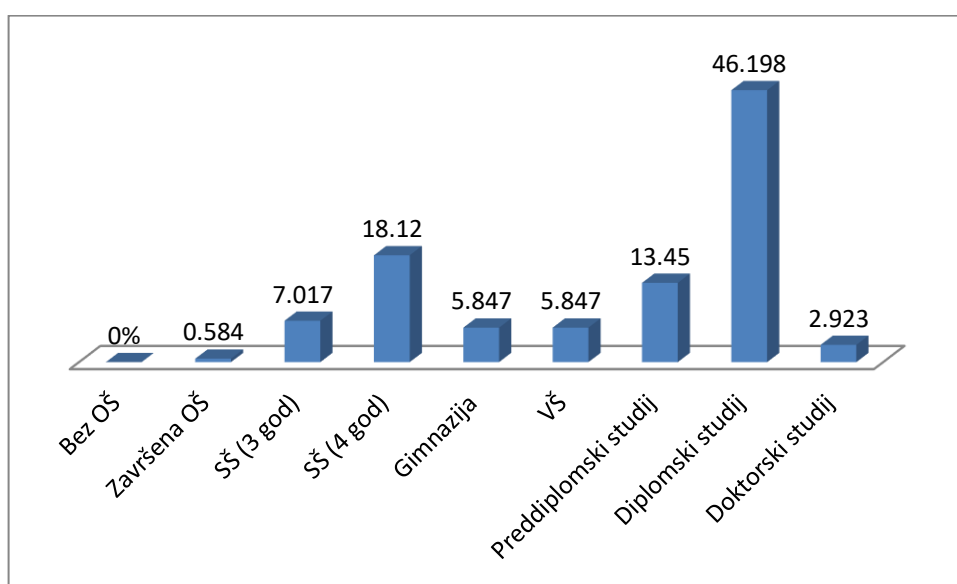
U analizi prikupljenih podataka korištene su metode deskriptivne i inferencijalne statistike. Obrada podataka započinje njihovim vizualnim prikazom (Anušić, Duraković, Maltarić, Pažin, 2010). Zbog toga su najprije izrađeni histogrami koji upućuju na raspoređenost podataka te zadaju smjer kretanja zaključaka. Budući da „vizualna reprezentacija podataka nije dovoljna da bismo neku hipotezu smatrali dokazanom ili opovrgnutom“ (Anušić, Duraković, Maltarić, Pažin, 2010. str. 2), nije dovoljno ostati na histogramima već se odabiru statistički testovi pomoću kojih se te hipoteze mogu potvrditi ili opovrgnuti. U ovom radu korištena su dva testa, Mann-Whitneyev *U*-test i χ^2 -test. Mann-Whitneyev *U*-test korišten je zbog

uzorka koji stvara distribuciju koja nije nalik normalnoj distribuciji te u konačnici pokazuje razlike između roditelja čija djeca pohađaju privatne vjerske i gradske vrtiće, te razlike prema starosnoj dobi ispitanika. Drugi korišteni test je χ^2 -test, koji se koristi za kvalitativne podatke, a u slučaju ovog rada je korišten kod provjeravanja razlika na dihotomnim varijablama.

4. REZULTATI

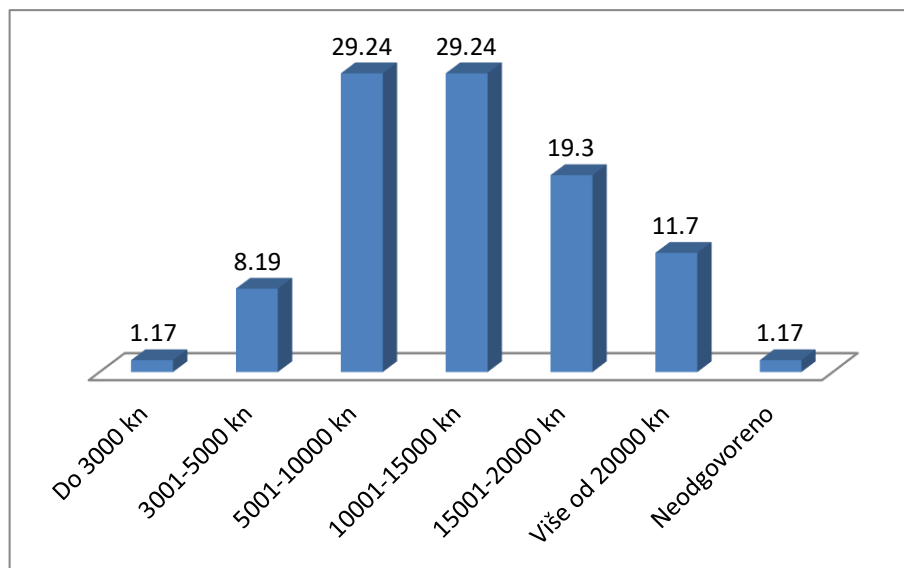
4.1 Deskriptivna statistika

Na području grada većeg od sto tisuća stanovnika odrastalo je 60,8% ispitanika te 64,3% u užoj obitelji. Nijedan ispitanik nije odrastao u izvanobiteljskoj sredini. Trenutno zaposlenom osobom izjašnjava se 86,6% uzorka. Gotovo svi ispitanici, izuzev njih troje, svoju djecu odgaja u zajednici s partnerom, a ne kao samohrani roditelj, što čini 98,3% uzorka.

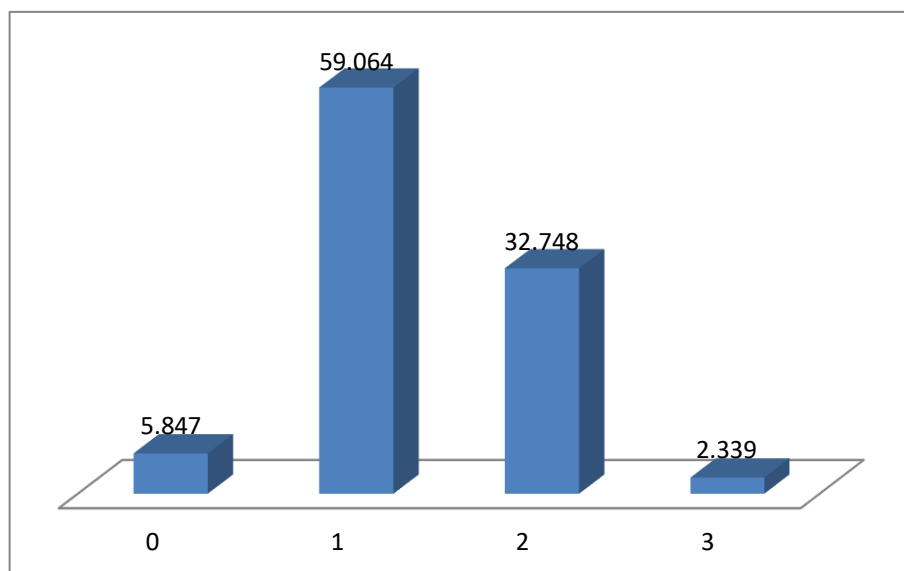
Slika 1. Postotak razine obrazovanja ispitanika

Gotovo polovina ispitanika završila je diplomsku razinu studija, nijedan nije bez završenog osnovnoškolskog obrazovanja te ih je pet završilo doktorsku razinu studija. Broj djece ispitanika kreće se od jedan do šest. Prosječan broj djece u obitelji je 2,2.

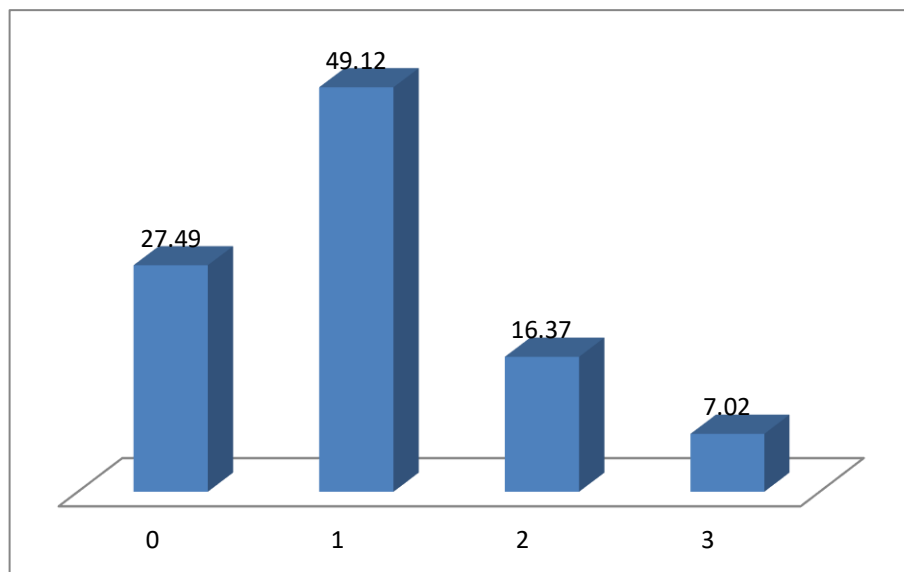
Slika 2. Postotak razine prihoda ispitanika

Svoje prihode je 58,5% ispitanika označilo unutar dvije središnje kategorije, između pet i petnaest tisuća kuna. Tek 9,4% ispitanika nalazi se u dvije kategorije prihoda nižih od pet tisuća kuna. U dvjema najvišim kategorijama, višima od petnaest tisuća kuna nalazi se 32,2% ispitanika.

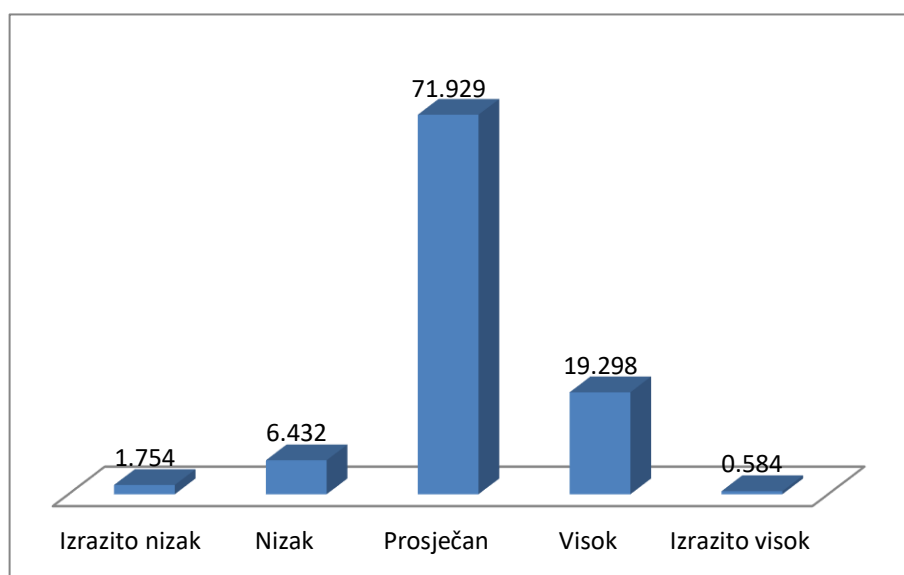
Slika 3. Postotak posjedovanja automobila

Svega deset anketiranih ispitanika ne posjeduje automobil, što čini 5,85%. Prosjek posjedovanja automobila je 1,32 po kućanstvu, a jedan automobil posjeduje 59% ispitanika.

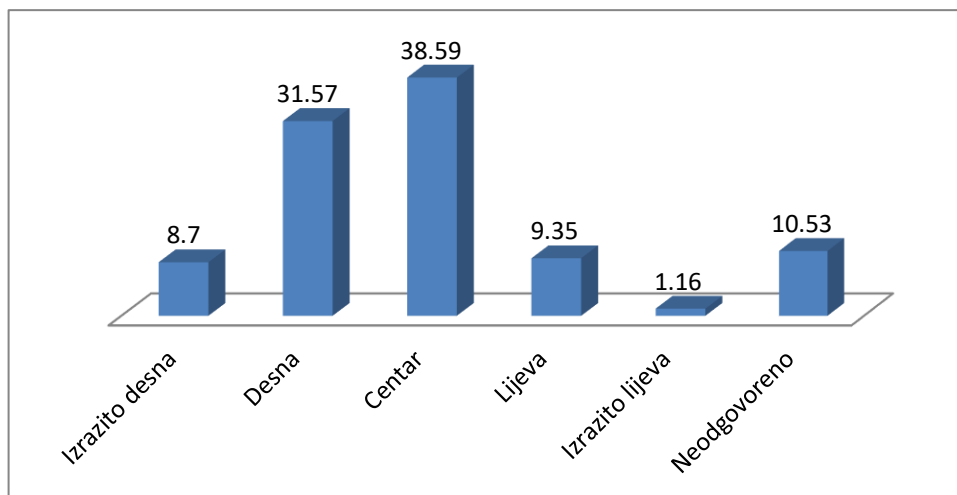
Slika 4. Postotak posjedovanja nekretnina

Ispitanici posjeduju prosječno 1,1 nekretninu, od čega gotovo polovina, 49,12% posjeduje jednu, a 27,5% nema vlastitu.

Slika 5. Postotak procjene životnog standarda

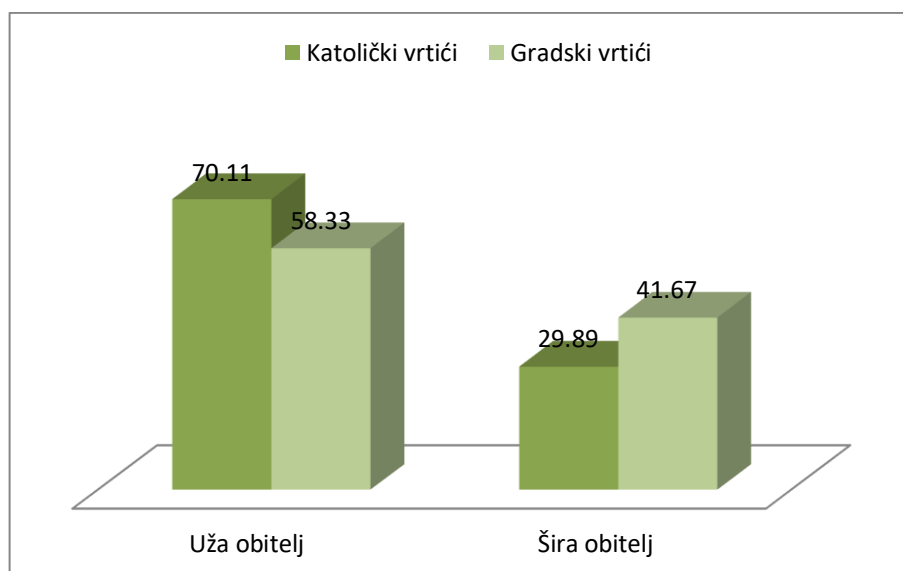
U najvećoj mjeri životni standard je procijenjen prosječnim što čini 72% ispitanika, a 19% visokim.

Slika 6. Postotak određenja vlastite političke orijentacije

Politička orijentacija je u najvećem postotku označena kao „centar“, 38,6%, a zatim desna u iznosu 31,6%. Izrazito lijeve i lijeve orijentacije je 10,5% ispitanika te isti postotak ispitanika nije dalo odgovor na ovo pitanje, što može upućivati na to da više od 10% ispitanika ne gleda na politiku kao aktivnost od vlastitog interesa, te zbog toga izostaje samopozicioniranje na političkom polju (Selimović, 2014).

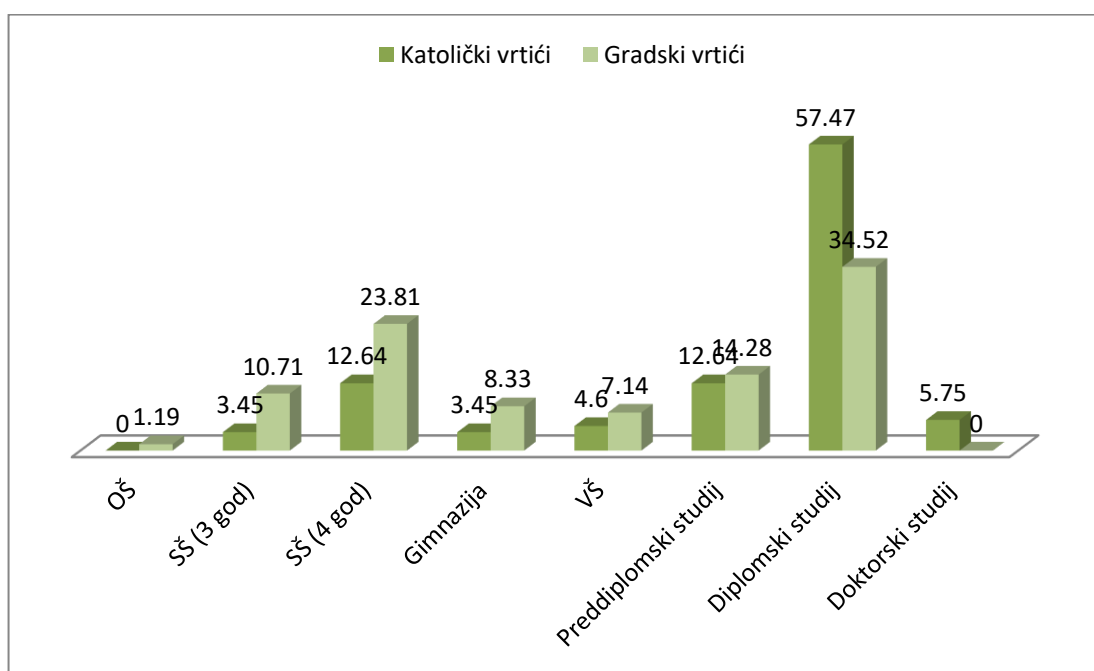
Uočene su razlike među poduzorcima, odnosno ispitanicima privatnih katoličkih i gradskih vrtića.

Slika 7. Postotak obitelji odrastanja ispitanika

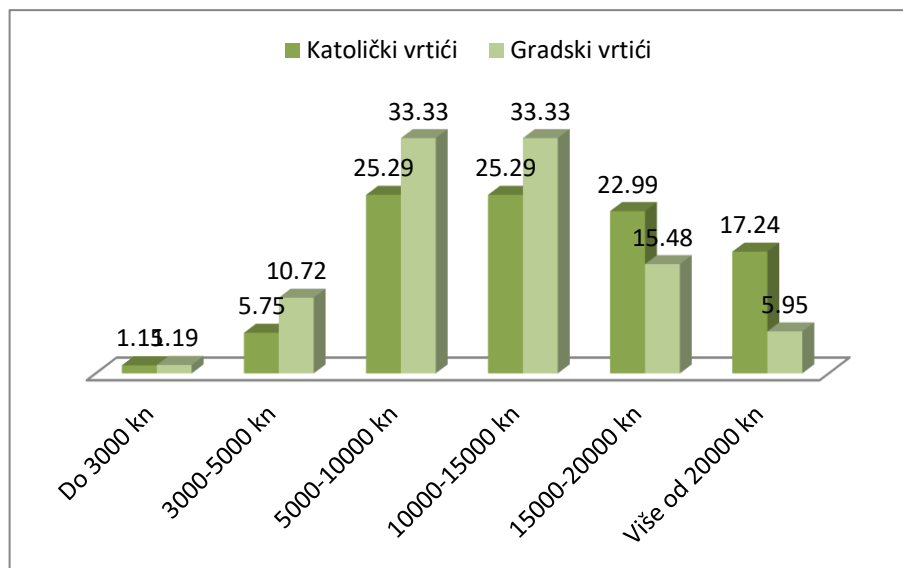
Obitelj odrastanja ispitanika privatnih katoličkih vrtića u većem je postotku bila uža, čak 70,11%, dok je kod ispitanika gradskih vrtića taj postotak 58,33. U uzorku

privatnih katoličkih vrtića bila su prisutna tri samohrana roditelja što čini 3,45% uzorka, dok u gradskima svi ispitanici odgajaju svoje dijete u zajednici s partnerom/icom. U obiteljima ispitanika oba poduzorka nalazi se podjednak broj rođene djece, iz poduzorka privatnih katoličkih vrtića ukupno 191 dijete, a iz gradskih 192 djece. Gotovo polovina ispitanika privatnih katoličkih vrtića ima dvoje djece, 46%, dok u gradskim vrtićima postotak za kategoriju dvoje djece iznosi 37%, ali zato čak 4,76%, odnosno šest ispitanika ima šestero djece. U uzorku privatnih katoličkih vrtića je maksimalan broj rođene djece u jednoj obitelji pet.

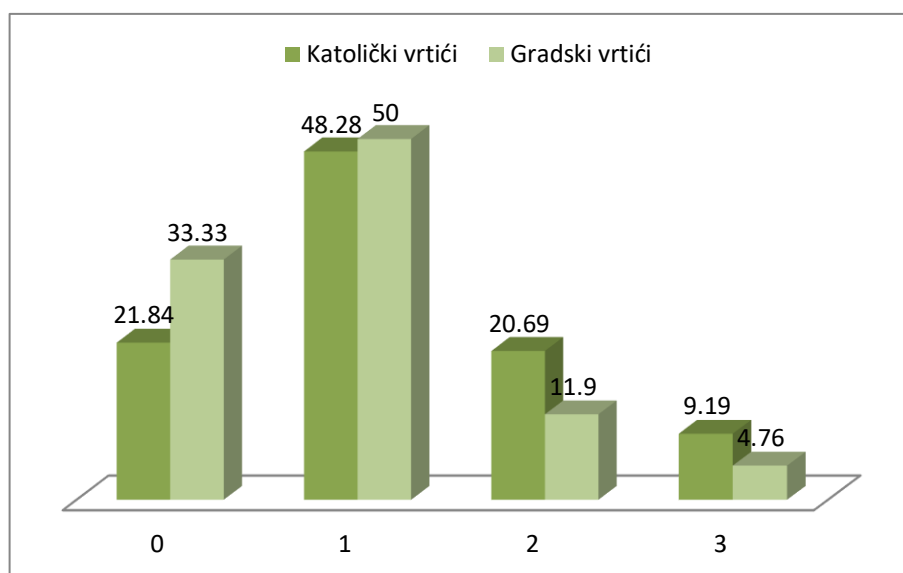
Slika 8. Postotak razine obrazovanja ispitanika u poduzorcima

Kod ispitanika privatnih katoličkih vrtića izraženije su više razine obrazovanja te je diplomski studij završilo čak 57,47%, a doktorski studij 5,75%. U gradskim vrtićima je postotak diplomiranih ispitanika 35,52 i nema ispitanika sa završenim doktorskim studijem. Sljedeća visoka kategorija u gradskim vrtićima je završena srednja strukovna škola koja čini 23,8% poduzorka.

Slika 9. Prihodi ispitanika u poduzorcima

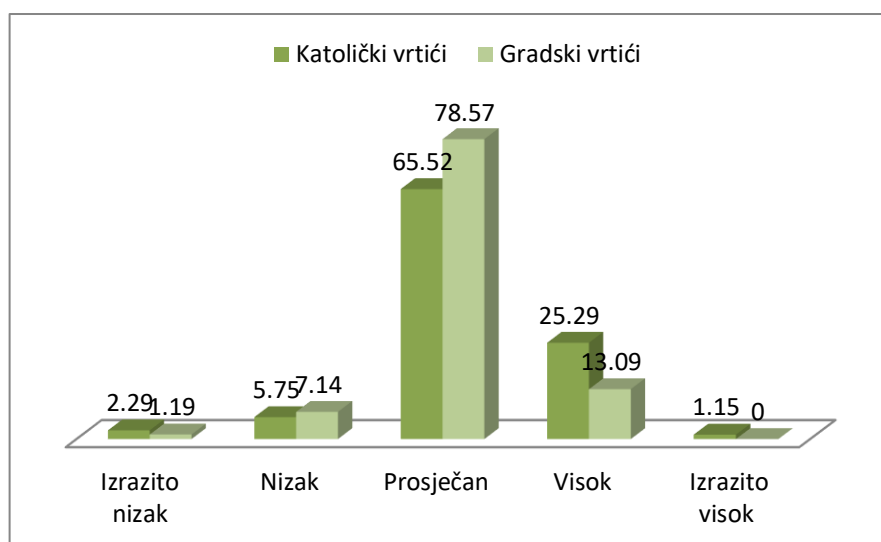
Prihodi ispitanika iz privatnih katoličkih vrtića su u 50,58% usmjereni na dvije središnje kategorije koje čine pet do petnaest tisuća kuna, te 40,23% na najviše kategorije, petnaest tisuća kuna i više. Kod ispitanika iz gradskih uzorka 66,66% je opredijeljeno na dvije središnje te 21,43% na najviše kategorije.

Slika 10. Posjedovanje nekretnina kod poduzoraka

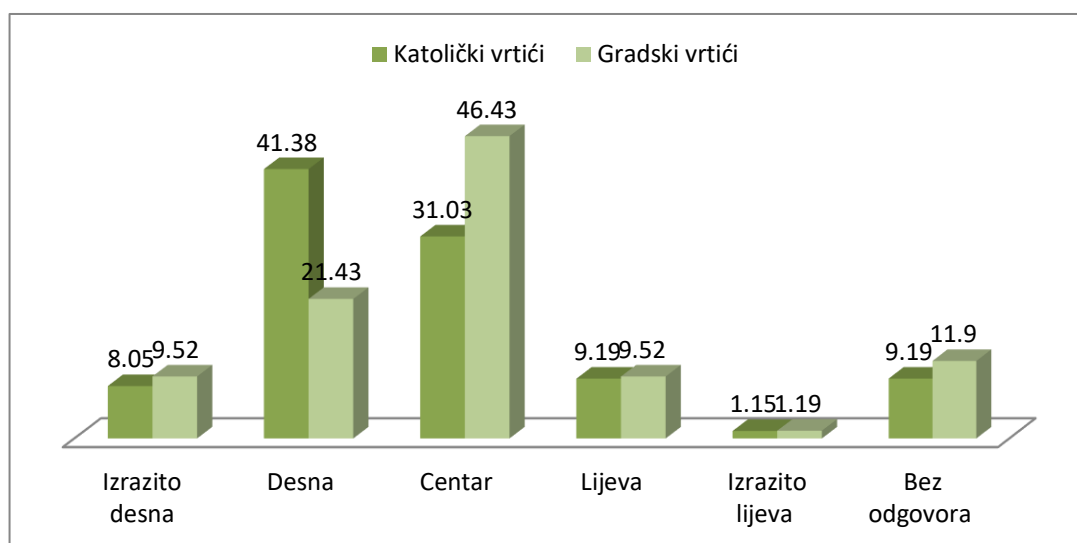
Jedna trećina ispitanika iz gradskih vrtića ne posjeduje nijednu nekretninu, naspram ispitanika iz privatnih katoličkih u kojima 21,84% ne posjeduje nekretninu. Dvije te tri ili više nekretnina posjeduje 16,66% ispitanika gradskih vrtića, u usporedbi s

29,88% ispitanika privatnih katoličkih vrtića. Nijedan automobil ne posjeduje 10,7% ispitanika gradskih vrtića, dok je taj postotak kod ispitanika privatnih katoličkih vrtića 1,15%. U svakoj sljedećoj kategoriji ispitanici posjeduju približno jednako automobila.

Slika 11. Procjena životnog standarda kod poduzoraka

U obje vrste vrtića u najvećoj mjeri ispitanici procjenjuju svoj životni standard prosječnim, u privatnim katoličkim vrtićima 65,52%, a u gradskim 78,57%. Ipak, nešto veći postotak ispitanika privatnih katoličkih u odnosu na gradske vrtiće procjenjuje životni standard visokim i izrazito visokim, ukupno 26,44%, u odnosu na gradske u kojima iste dvije kategorije čine 13,09%.

Slika 12. Politička orijentacija kod poduzoraka

Ispitanici privatnih katoličkih vrtića izjašnjavaju se političkom desnicom u 41,38% danih odgovora, što kod ispitanika gradskih vrtića čini 21,43% odgovora. Sljedeća najveća kategorija, centar, obuhvaća 31,03% ispitanika privatnih katoličkih te 46,53% odgovora ispitanika gradskih vrtića. Najmanji broj ispitanika svrstava se u izrazito lijevu političku orijentaciju, po jedan ispitanik iz svakog poduzorka. Podjednak broj ispitanika oba poduzorka nije se politički opredijelio.

4.2 Mann-Whitneyev *U*-test

Mann-Whitneyev *U*-test neparametrijski je test koji se koristi za usporedbu dva neovisna uzorka koja nisu normalno distribuirana. Neparametrijski testovi se koriste kod podataka koji su izraženi nominalnim i ordinalnim skalama (Beštak, 2016).

Prije testiranja razlika trebamo definirati odgovarajuću nultu ili nulhipotezu koju obilježavamo s H_0 koja označava da nije utvrđena statistički značajna razlika između dva nezavisna uzorka te alternativnu hipotezu H_1 koja se prihvaća mogućim odbacivanjem nulhipoteze, a označava da postoji statistički značajna razlika među uzorcima (Nachar, 2008). Nakon definiranja nulhipoteze treba odrediti razinu značajnosti α (alfa). Razina značajnosti je vjerojatnost da će test odbaciti nulhipotezu iako je ispravna. Drugim riječima, radi se o vjerojatnosti da su uočene razlike slučajna posljedica uzimanja uzorka. Često se koriste razine značajnosti 0,05 i 0,01 i 0,001 odnosno izraženo postocima 5%, 1% ili 0,1%. Nakon toga treba izračunati vrijednosti koje su potrebne za provođenje testa. Testiranje je temeljeno na rangiranju podataka dvaju uzoraka. Nazovimo veličine uzoraka n_1 i n_2 . Spajanjem tih dvaju uzoraka, dobiva se novi niz od n članova. Najmanja vrijednost dobiva najmanji rang – rang 1, sljedeća rang 2, i tako dalje, sve do posljednjeg ranga, najvećeg, ranga n . Pri pojavi više jednakih vrijednosti, tj. vezanih rangova, svakoj vrijednosti se pridružuje prosječni rang. Tablica rangova je prva tablica koja pruža informacije o rezultatima Mann-Whitneyevog *U*-testa. Prikazuje aritmetičku sredinu rangova i zbroj rangova za dvije ispitane skupine (Beštak, 2016). Sljedeća tablica pokazuje vrijednost testa, u ovom slučaju *U*-vrijednost. *U*-vrijednost je minimum sljedeće dvije vrijednosti:

$$U_1 = R_1 \frac{n_1(n_1 + 1)}{2}$$

$$U_2 = R_2 \frac{n_2(n_2 + 1)}{2}$$

gdje su R_1 i R_2 zbrojevi rangova dvaju uzoraka, a n_1 i n_2 veličine uzoraka. U -vrijednost se uspoređuje s vrijednostima u tablici U -distribucije (Prilog 3). Ako je U -vrijednost manja ili jednaka vrijednosti u tablici, nulhipoteza se prihvća. Izračunavanje z -vrijednosti ili standardizacija provodi se pomoću pojedinog rezultata, aritmetičke sredine i standardne devijacije, pomoću kojih se određuje položaj nekog ispitanika u grupi, odnosno udaljenost nekog rezultata na distribuciji u odnosu na dobivenu aritmetičku sredinu uzorka. Za dovoljno velike uzorke U -vrijednosti su distribuirane normalno, pa se koristi tablica normalne distribucije. U tablici je navedena i p -vrijednost, koju uspoređujemo s razinom značajnosti α . Što je manja uočena razlika, to je veća vjerojatnost da je nastala slučajno. Statistički programski paketi omogućuju izravno izračunavanje p -vrijednosti. Kada je p -vrijednost veća ili jednaka od željene razine značajnosti nulhipoteza se prihvća. Ako je p -vrijednost manja od razine značajnosti, onda se nulhipoteza odbacuje, odnosno utvrđuje se da je uočena razlika statistički značajna.

S obzirom na prethodno postavljene hipoteze, izvedene su nulhipoteze te alternativne:

1. H_0 – ne postoje statistički značajne razlike između roditelja djece u privatnim katoličkim vrtićima i roditelja djece u gradskim vrtićima s obzirom na njihov socioekonomski status, političku orijentaciju i karakteristike religioznosti.

H_1 – Postoje statistički značajne razlike između roditelja djece u privatnim katoličkim vrtićima i roditelja djece u gradskim vrtićima s obzirom na njihov socioekonomski status, političku orijentaciju i karakteristike religioznosti.

2. H_0 – ne postoje statistički značajne razlike u karakteristikama religioznosti i političkoj orijentaciji između mlađih i starijih ispitanika.

H_1 – postoje statistički značajne razlike u karakteristikama religioznosti i političkoj orijentaciji između mlađih i starijih ispitanika.

Postavljena razina značajnosti α je 0,05. Za tu postavljenu razinu značajnosti z vrijednost je 1,96. Ako je z -vrijednost manja od -1,96 ili veća od 1,96, nulhipoteza se odbacuje te se prihvća alternativna.

Tablica 1. Mann-Whitneyev *U*-test razlika između roditelja čija djeca pohađaju privatne vjerske i gradske vrtiće

	Privatni katolički vrtići		Gradski vrtići		<i>U</i>	<i>z</i>	<i>p</i>
	Aritmetička sredina rangova	Zbroj rango-va	Aritmetička sredina rangova	Zbroj rango-va			
1.	91,17	7932	80,64	6774	3204	1,3885	0,16452
2.	77	8158	77,95	6548	2978	2,0871	0,03662
3.	100,68	8759	70,8	5947	2377	3,9441	0,00008
4.	85,49	7438	86,52	7268	3610	-0,1344	0,89656
5.	94,53	7267,5	76,47	6500	2845	-2,3904	0,1684
6.	71,57	5654	82,8	6127	2494	-1,5644	0,11876
7.	82,7	7112,5	87,38	7252,5	3371,5	-0,6195	0,53526
8.	86,61	7448,5	82,29	6747,5	3344,5	0,5743	0,56868
9.	96,64	8407,5	74,98	6298,5	2728,5	2,8580	0,00424
10.	92,05	7640	83,5	13861	2735	2,2898	0,02202
11.	94,26	8106,5	75,4	6258,5	2772,5	2,50317	0,01242

1. Automobil; 2. Nekretnine; 3. Obrazovanje; 4. Djeca; 5. Prihodi; 6. Politička orijentacija; 7. Preuzimam iz crkvenih učenja samo neke sadržaje te ih prilagođavam svojim svjetonazorima; 8. Nitko ne bi trebao dovoditi u pitanje istinitost svetih knjiga; 9. Redovito nedjeljom odlazim na misu; 10. Molitva je važan dio moje duhovnosti; 11. Sudjelujem u nekoj od aktivnosti u organizaciji Crkve (npr. molitvene zajednice, Caritas).

Vrijednosti iz tablice dobivene su korištenjem kalkulatora Mann-Whitneyevog *U*-testa dostupnog na internetu. S obzirom na *p*-vrijednost za koju vrijedi $p < 0,05$, te *z*-vrijednost koja za prihvaćanje nulhipoteze treba biti između -1,96 i 1,96, dobivene su vrijednosti pokazale da ne postoji značajna razlika između roditelja privatnih katoličkih vrtića u posjedovanju automobila u odnosu na roditelje

gradskih vrtića. Što se tiče nekretnina, dobivena *p*-vrijednost pokazuje se značajnom za ova dva različita poduzorka, a *z*-vrijednost prelazi postavljenu vrijednost značajnosti 1,96 te se nulhipoteza odbija i zaključuje se da postoji značajna razlika u posjedovanju nekretnina te roditelji privatnih katoličkih vrtića posjeduju više nekretnina. Na području obrazovanja *p*-vrijednost također je u okvirima značajnosti, a *z*-vrijednost iznosi 3,944 te se zbog toga nulhipoteza odbija, a prihvaća alternativna koja kaže da postoji značajna razlika u visini obrazovanja, a pokazuje više obrazovanje roditelja privatnih katoličkih vrtića. Ne postoji značajna razlika u broju rođene djece kod ova dva poduzorka. Prihvaća se alternativna i odbacuje nulta hipoteza za prihode jer roditelji privatnih katoličkih vrtića ostvaruju veće prihode u odnosu na roditelje gradskih vrtića. Vrijednosti za političku orijentaciju nisu se pokazale značajnima i nulhipoteza je prihvaćena jer nema razlike u poduzorcima. U odnosu na postavljene tvrdnje prisutno je sljedeće: ne postoji značajna razlika među poduzorcima u prihvaćanju tvrdnji: „Preuzimam iz crkvenih učenja samo neke sadržaje te ih prilagođavam svojim svjetonazorima“ i „Nitko ne bi trebao dovoditi u pitanje istinitost svetih knjiga“, jer se oba poduzorka zalažu za crkvena učenja i vjernost svetim knjigama, iako se dosta pribjegava srednjim vrijednostima. Za tvrdnju: „Redovito nedjeljom odlazim na misu“ se odbacuje nulhipoteza te prihvaća alternativna jer postoji statistički značajna razlika između ispitanika poduzoraka u kojima se pokazalo da roditelji djece privatnih katoličkih vrtića redovitije odlaze na misu, a jednako i za sljedeću tvrdnju koja predstavlja molitvu kao važan dio duhovnosti pojedinca. Isto tako, roditelji privatnih katoličkih vrtića statistički značajno više sudjeluju u nekoj od aktivnosti u organizaciji Crkve, te se odbacuje nulhipoteza i prihvaća alternativna, da je razlika u poduzorcima prisutna i u toj tvrdnji. Postavljena tvrdnja da postoje statistički značajne razlike između roditelja djece u privatnim katoličkim vrtićima i roditelja djece u gradskim vrtićima s obzirom na njihov socioekonomski status, političku orijentaciju i karakteristike religioznosti, tj. da roditelji višeg socioekonomskog statusa, skloni religioznosti u skladu s crkvenim učenjem i politički desno orijentirani češće upisuju djecu u privatne katoličke vrtiće djelomično se prihvaća. Razlog tome su viši prihodi, raspolaganje većim brojem nekretnina i viša razine obrazovanja kod ispitanika privatnih katoličkih vrtića, a sve te varijable se ubrajaju u socioekonomski status. Ipak, nisu utvrđene statistički značajne razlike na svim varijablama socioekonomskog statusa, primjerice posjedovanje automobila, a i broju djece koji može utjecati na ekonomsku situaciju u

obitelji. Nadalje, prisutniji su klasični oblici religioznosti posebice kod roditelja djece upisane u privatne katoličke vrtiće koji preuzimanjem crkvenih učenja, stavom o vjernosti crkvenim knjigama, odlascima na misu, molitvom i vlastitim sudjelovanjem u aktivnostima Crkve prednjače u odnosu na roditelje djece upisane u gradske vrtiće. Utjecaj političke orijentacije kao treće i zasebne varijable nije utvrđena.

Druga hipoteza rada donosi pretpostavku da postoji značajna razlika u karakteristikama religioznosti i političkim orijentacijama roditelja s obzirom na starosnu dob, tj. da su stariji roditelji desnije orijentirani i skloniji religioznosti u skladu s crkvenim učenjima od mlađih ispitanika. Zbog toga je pomoću medijana uzorak od 171 ispitanika podijeljen na mlađe i starije roditelje. Mjesto medijana je:

$$\frac{n+1}{2} = \frac{172}{2} = 86$$

Na 86. poziciji nalazi se ispitanik 1982. godišta, odnosno ispitanik koji ima 36 godina. Zbog toga su ispitanici do 36. godine uvršteni u grupu mlađih roditelja, a roditelji u 37. godini i stariji uvršteni su u grupu starijih. Usporedbom ovih dvaju uzoraka dobiveni su sljedeći rezultati na skali stavova:

Tablica 2. Mann-Whitneyev *U*-test razlika prema starosnoj dobi ispitanika

	Mlađi ispitanici		Stariji ispitanici		<i>U</i>	<i>Z</i>	<i>p</i>
	Aritmetička sredina rangova	Zbroj rangova	Aritmetička sredina rangova	Zbroj rangova			
1.	85,58	8216	86,53	6490	3560	-0,122	0,904
2.	78,61	7468	91,11	6560	2908	-1,652	0,098
3.	75,92	7288	97,93	7247	2632	-2,889	0,003
4.	75,21	7295,5	97,19	6900,5	2542,5	-2,891	0,003
5.	79,14	7677	97,99	7029	2924	-2,071	0,0346

6.	78,31	5795	71,73	5380	2530	-0,928	0,352
----	-------	------	-------	------	------	--------	-------

1. Preuzimam iz crkvenih učenja samo neke sadržaje te ih prilagođavam svojim svjetonazorima; 2. Nitko ne bi trebao dovoditi u pitanje istinitost svetih knjiga; 3. Redovito nedjeljom odlazim na misu; 4. Molitva je važan dio moje duhovnosti; 5. Sudjelujem u nekoj od aktivnosti u organizaciji Crkve (npr. molitvene zajednice, Caritas), 6. Politička orijentacija.

Proveden je Mann-Whitneyev *U*-test, a dobivene vrijednosti su pokazale sljedeće o navedenom uzorku: utvrđeno je na da na prvoj tvrdnji, koja govori o preuzimanju crkvenih učenja i prilagođavanju vlastitim svjetonazorima ne postoji značajna razlika između mlađih i starijih ispitanika te se prihvaća nulhipoteza. Jednak zaključak pokazala je i druga tvrdnja, „Nitko ne bi trebao dovoditi u pitanje istinitosti svetih knjiga“ te je i za nju utvrđeno kako nema značajne razlike među ova dva poduzorka. Na tvrdnjama: „Redovito odlazim na misu“, „Molitva je važan dio moje duhovnosti“ i „Sudjelujem u nekoj od aktivnosti u organizaciji Crkve“ su utvrđene statistički značajne razlike među spomenutim uzorcima. Zbog toga se za te tri tvrdnje odbacuju nulhipoteze i prihvaćaju alternativne. Politička orijentacija između mlađih i starijih ispitanika pokazala je da *p* nije značajan za $p < 0,05$ te se prihvaća nulhipoteza – ne postoji statistički značajna razlika između ova dva poduzorka roditelja. Postavljena hipoteza da postoje statistički značajne razlike u karakteristikama religioznosti i političkoj orijentaciji između mlađih i starijih ispitanika djelomično se prihvaća. Dvije karakteristike religioznosti od njih pet pokazale su se značajnima, a politička orijentacija nije.

4.3 χ^2 -test (hi-kvadrat)

χ^2 -test je statistički postupak koji se u većini slučajeva koristi za kvalitativne podatke ili podatke koji odstupaju od normalne distribucije (Grubišić, 2004), to jest, kada se ne može upotrijebiti parametrijska statistika koja zahtijeva normalnu distribuciju, koristi se χ^2 -test koji se ubraja u neparametrijsku statistiku. U slučaju ovog rada koristi se za nominalne, dihotomne varijable. Njime utvrđujemo odstupaju li dobivene, tj. opažene frekvencije od frekvencija koje očekujemo uz određene hipoteze. χ^2 -test računa se isključivo uz pomoć frekvencija, a) kod frekvencije jednog uzorka kada želimo saznati odstupaju li dobivene frekvencije od očekivane frekvencije pod određenom hipotezom, b) kod frekvencija dva ili više nezavisnih uzoraka kod kojih želimo ustanoviti razliku u određenim svojstvima te c) kod

frekvencije dva zavisna uzorka dihotomnih svojstva kod kojih želimo utvrditi razlikuju li se u tim mjernim svojstvima. Za razliku od računa korelacije koji pokazuje stupanj povezanosti između dvije varijable, χ^2 -testom može se ustanoviti vjerojatnost povezanosti (Petz, 1997).

Formula za računanje vrijednosti χ^2 -testa je:

$$\chi^2 = \sum \frac{(f_0 - f_t)^2}{f_t}$$

gdje je f_0 stvarna ili opažena frekvencija, a f_t očekivana ili teorijska frekvencija, koja se dobije tako da se pomnoži suma retka sa sumom stupca i podijeli ukupnom sumom frekvencija. Tako se napravi za sve vrijednosti iz tablice. „Kad ne bismo našli nikakve razlike između opaženih i očekivanih frekvencija, izraz χ^2 bi bio 0“ (Petz, 1997. Str. 191). Veće razlike opaženih i očekivanih frekvencija znače veći χ^2 . Prema tome se zaključuje da, što je χ^2 bliži nuli, veća je vjerojatnost da treba prihvatiti postavljenu nulhipotezu, a veći iznos χ^2 pokazuje veću vjerojatnost da nulhipotezu treba odbaciti i prihvatiti alternativnu, jer se opaženi rezultati suviše razlikuju od onih koji se teorijski očekuju (Petz, 1997). Kod testiranja hipoteza i u ovom testu postavlja se razina značajnosti. Centralna vrijednost χ^2 po prilici iznosi onoliko koliko ima stupnjeva slobode (df), stoga je moguće prihvatiti nulhipotezu ako je dobiveni χ^2 manji ili jednak broju stupnjeva slobode. Broj stupnjeva slobode definira se kao broj neovisnih varijabli. „Kad radimo samo s 2 polja, većina statističara smatra da nijedna očekivana (teorijska) frekvencija ne smije biti manja od 5“ (Petz, 1997).

Moguće je računati χ^2 za jedan uzorak, za više nezavisnih uzoraka ili više zavisnih. U ovom istraživanju bila su dva nezavisna uzorka, jedan su roditelji čija djeca pohađaju privatne katoličke vrtiće, a drugi uzorak su roditelji djece u gradskim vrtićima. Budući da imamo 2 x 2 tablicu, radi se o jednom stupnju slobode. Granična vrijednost za χ^2 za jedan stupanj slobode uz razinu značajnosti 5% iznosi 3,841. Ako je χ^2 manji od toga, prihvaćamo nulhipotezu, a ako je viši, odbacujemo nulhipotezu i prihvaćamo alternativnu. Postavljene su hipoteze:

H_0 – ne postoje razlike u zaposlenosti kod poduzoraka roditelja djece u privatnim katoličkim vrtićima i gradskim vrtićima.

H_1 - postoje razlike u zaposlenosti kod poduzoraka roditelja djece u privatnim katoličkim vrtićima i gradskim vrtićima.

H_0 – ne postoje razlike u vrsti obitelji u kojoj se odgaja dijete kod poduzoraka roditelja djece u privatnim katoličkim vrtićima i gradskim vrtićima.

H_0 – postoje razlike u vrsti obitelji u kojoj se odgaja dijete kod poduzoraka roditelja djece u privatnim katoličkim vrtićima i gradskim vrtićima.

Prikazani su rezultati u tablici:

Tablica 3. χ^2 -test razlika između roditelja čija djeca pohađaju privatne vjerske i gradske vrtiće

	Roditelji djece u privatnim katoličkim vrtićima	Roditelji djece u gradskim vrtićima	Σ	Yatesova korekcija	df	p
Zaposlen/a	77	71	148	0,29	1	0,44552945
Nezaposlen/a	10	13	23	0,29	1	0,44552945
Samohrani/a	3	0	3	1,287	1	0,08598391
Nesamohrani/a	84	84	168	1,287	1	0,08598391

Tablica 4. Očekivane frekvencije za zaposlene i nezaposlene te samohrane i nesamohrane roditelje privatnih katoličkih i gradskih vrtića

	Privatni katolički vrtići	Gradski vrtići	<i>n</i>
Zaposlen/a	$148 \cdot \frac{87}{171} =$ 75,298	$148 \cdot \frac{84}{171} =$ 72,702	148
Nezaposlen/a	$23 \cdot \frac{87}{171} =$ 11,702	$23 \cdot \frac{84}{171} =$ 11,298	23
Ukupno	87	84	171
Samohrani/a	$3 \cdot \frac{87}{171} =$ 1,526	$3 \cdot \frac{84}{171}$ = 1,474	3
Nesamohran/a	$168 \cdot \frac{84}{171} =$ 85,474	$168 \cdot \frac{84}{171} =$ 82,526	168
Ukupno	87	84	171

Tablica 5. χ^2 test za ne/zaposlenost

f_0	f_t	$f_0 - f_t$	$(f_0 - f_t)^2$	$\frac{(f_0 - f_t)^2}{f_t}$
77	75,298	1,702	2,896	0,0384
71	72,702	-1,702	2,896	0,0398
10	11,702	-1,702	2,896	0,247
13	11,298	1,702	2,296	0,256
				$\Sigma = 0,582$

Tablica 6. χ^2 test za vrstu obitelji u kojoj se odgaja dijete, odnosno ne/samohrano roditeljstvo

f_0	f_t	$f_0 - f_t$	$(f_0 - f_t)^2$	$\frac{(f_0 - f_t)^2}{f_t}$
3	1,526	1,474	2,173	1,423
0	1,474	-1,474	2,173	1,474

84	85,474	-1,474	2,173	0,025
84	82,526	1,474	2,173	0,026
				$\Sigma = 2,948$

Kada radimo s 2 x 2 tablicama, a u bilo kojoj ćeliji imamo očekivanu frekvenciju manju od 5, potrebno je upotrijebiti takozvanu Yatesovu korekciju koja nalaže da se „za 0,5 smanji svaka opažena frekvencija koja je veća od očekivane, a za 0,5 poveća svaka opažena frekvencija koja je manja od očekivane“ (Petz, 1997). Odnosno, svaka se razlika između očekivane i opažene smanjuje za 0,5 te se tako χ^2 računa prema formuli:

$$\chi^2 = \sum \frac{(|f_o - f_t| - 0,5)^2}{f_t}$$

Na temelju dobivenih rezultata može se zaključiti da rezultati χ^2 testa nisu pokazali značajne razlike između dva poduzorka. Za obje varijable se prihvaćaju nulhipoteze koje kažu da ne postoje razlike u zaposlenosti kod poduzoraka roditelja djece u privatnim katoličkim vrtićima i gradskim vrtićima te da ne postoje razlike u vrsti obitelji u kojoj se odgaja dijete, odnosno samohranom ili nesamohranom roditeljstvu.

5. DISKUSIJA

Mann-Whitneyevim *U*-testom utvrđene su razlike u poduzorcima roditelja pripadnika Katoličke crkve koji upisuju svoju djecu u privatne katoličke i onih koji upisuju djecu u gradske vrtiće. Značajne razlike su utvrđene na varijablama socioekonomskog statusa, u posjedovanju nekretnina, razini obrazovanja i sumi prihoda kućanstva. Automobil je jedna od varijabli socioekonomskog statusa koja nije pokazala statistički značajnu razliku. Važno je napomenuti da anketa nije uključivala upit o vrijednosti posjedovanog automobila i učestalosti promjene istog, ili o ekonomskim prilikama obitelji za nabavku novog automobila svakih nekoliko godina. Nekoliko navedenih ispitanika iz uzorka koji još uvijek ne posjeduju automobil iz praktičnih ili ekonomski isplativijih razloga se još uvijek oslanja na gradski prijevoz koji je i dalje povoljnija, a u nekim slučajevima i jednostavnija opcija u Zagrebu. Nezaobilazno je za uočiti da je značajna razlika na više varijabli socioekonomskog statusa te neka od tumačenja mogu biti da roditelji djece upisane u privatne katoličke vrtiće ulažu veću svotu novca u vlastitu djecu od njihovog najranijeg djetinjstva. Visoki socioekonomski status omogućuje roditeljima djece u privatnim katoličkim vrtićima da plate takvu vrstu odgojno-obrazovne usluge i rado je koriste oslobađajući tako mjesto u prenapučenim gradskim vrtićima. Također, roditelji žele da njihova djeca pohađaju katolički vrtić kao predškolsku ustanovu koja je prožeta vjerom jer im je i samima bitna vjerska okolina, što najviše utvrđuje tvrdnja: „Redovito nedjeljom odlazim na misu“. Moguće tumačenje je i da su svjesni koliko vremena dnevno djeca provode u vrtiću i zbog toga im žele priuštiti ono što smatraju najboljim za njih, a u tim vrtićima je prisutna i molitva, koja je pokazana značajnom varijablom za roditelje djece upisane u privatne vjerske vrtiće. Uz to, roditelji iz ovog poduzorka imaju više obrazovanje za koje se pretpostavlja da za sobom donosi i više prihode, ali i svijest o važnosti kvalitetnog obrazovanja koje se preslikava i na djecu, što je pokazalo istraživanje o profesionalnim namjerama učenika na temelju obrazovne razine roditelja. Porastom razine obrazovanja roditelja smanjuje se udio učenika koji neće nastaviti srednjoškolsko obrazovanje (Ivanović, Rajić-Stojanović, 2012), što bi se u ovom slučaju moglo pretpostaviti kao udio djece koje roditelji od malena potiču na kvalitetne odgojno obrazovne institucije, neovisno o tome jesu li one privatne katoličke ili gradske. Ipak, pretpostavlja se i da roditelji upisuju djecu u privatne katoličke vrtiće očekujući bolje odgojno-obrazovne i radne

uvjete, a time i veću priliku djece za razvijanjem znanja i sposobnosti. Smatra se da institucije u kojima se usluga više plaća prednjače kvalitetom, a često su roditelji višeg obrazovanja spremni za dijete odvojiti više novaca za pohađanje vrtića računajući na tu kvalitetu koja im je važna. U ovo također ulazi i stereotip da su privatni vrtići bolji od gradskih, da imaju više odgojitelja, bolje uvjete rada, manje djece u grupi, visoka primanja odgojitelja u tim vrstama vrtića pa time i veću motivaciju za rad nego u gradskim vrtićima u kojima je prevelik broj djece na jednog odgojitelja. Zbog nižih prihoda, a vrlo vjerojatno jednakih životnih rashoda, roditelji drugog poduzorka upisuju djecu u gradski vrtić jer je u tom trenutku najpovoljnija opcija. Nadalje, na skali stavova o religioznosti pokazane su značajne razlike na tri tvrdnje, a to su: „Redovito nedjeljom odlazim na misu“, „Molitva je važan dio moje duhovnosti“ te „Sudjelujem u nekoj od aktivnosti u organizaciji Crkve (npr. molitvene zajednice, Caritas)“. Roditelji koji praktičnije, kroz razne crkvene aktivnosti, žive vjeru, smatraju molitvu važnom i češće odlaze na misu upisuju djecu u privatne katoličke vrtiće te tako izražavaju važnost svih aktivnosti koje su povezane uz sakralni život i svjedočenje istog te takav način života žele utkati i u vlastitu djecu. Razlike u političkoj orijentaciji nisu se pokazale statistički značajnima. Pretpostavlja se da je tome tako jer roditelji koji izražavaju pripadnost Katoličkoj Crkvi donekle drže do održanja vrijednosti o kojima govori Crkva, a stavovi su čvrsto ukorijenjeni i teško ih je mijenjati. To pokazuje gotovo 50% uzorka privatnih katoličkih te 30% ispitanika gradskih vrtića koji se izjašnjavaju političkom desnicom i krajnjom desnicom, te preko 30% ispitanika privatnih katoličkih i 45% ispitanika gradskih vrtića koji se izjašnjavaju centrom.

Na poduzorku roditelja razvrstanih po dobi u dvije grupe, mlađih i starijih ispitanika, pokazalo se da stariji roditelji redovitije nedjeljom odlaze na misu, molitva je važan dio njihove duhovnosti i sudjeluju u nekoj od aktivnosti u organizaciji Crkve (npr. molitvene zajednice, Caritas). Takva raspodjela vjerojatno proizlazi iz veće potrebe za utjehom koju pruža vjera zbog životnih događaja koji nadolaze te možda i strahovima od smrti i zagrobnog života, a ovakav nalaz u skladu je i s prethodnim istraživanjima (Marinović Jerolimov, 2005. prema Nikodem, 2011). Razlike u političkoj orijentaciji mlađih i starijih ispitanika nisu potvrđene iako se u početku rada hipoteza postavila u smjeru više desne orijentacije starijih roditelja u odnosu na mlađe. Istraživanja o kojima je pisao Selimović (2014) polaze od razlika u

ličnosti kod desničara i ljevičara, sugerirajuću višu introvertiranost i manju otvorenost kod desničara i višu otvorenost kod ljevičara. Na ovom uzorku to bi značilo da velik broj ispitanika ostaje ukorijenjen u ono poznato i sigurno, odnosno naslijeđenu vjeru, bez obzira na promjene u društvu.

Na temelju provedenog χ^2 -testa na pitanjima dihotomnog tipa i dobivenih rezultata zaključeno je da među dva poduzorka roditelja, roditelja djece upisane u privatne katoličke vrtiće te roditelja djece upisane u gradske vrtiće ne postoje statistički značajne razlike u zaposlenosti i vrsti obitelji u kojoj se odgaja dijete. Ovakvi su rezultati bili očekivani jer se radi o ispitanicima koji su još uvijek radno sposobni i tek podižu malu djecu, za koju treba osigurati financijske uvjete. Roditelji djece u ovim poduzorcima svi izjašnjavaju pripadnost Katoličkoj crkvi te djecu odgajaju u zajednici s partnerom u više od 98% slučajeva ovog uzorka. Time se može pretpostaviti da ispitanici oba poduzorka teže k tradicionalnim i kršćanskim vrijednostima i odgoju djece u bračnim zajednicama.

6. ZAKLJUČAK

Istraživanja predškolskih odgojno-obrazovnih ustanova u najvećoj su mjeri usredotočena na djecu ili poboljšanja odgojno-obrazovne ustanove, a rjeđe na roditelje. Zbog toga su roditelji rijetko u prilici izraziti vlastita mišljenja, posebice o osjetljivijim temama, kao što su one o vlastitom odrastanju, načinu života te stavovima, posebice o kontroverznim pitanjima. Nedovoljan je broj istraživanja o razlozima upisa predškolske djece u određenu odgojno-obrazovnu ustanovu, odnosno nepoznati su kriteriji procesa odabira dječjeg vrtića za dijete.

Dvije ovim radom postavljene hipoteze djelomično su potvrđene. Mann-Whitneyevim *U*-testom utvrđene su razlike među nekima od očekivanih varijabli, no ne među svima. Značajne razlike su utvrđene na varijablama socioekonomskog statusa, posjedovanju nekretnina, visini obrazovanja i trenutnim prihodima kućanstva. Utvrđene su i značajne razlike s obzirom na praktično življenje vjere i uključivanje u liturgijske i izvanliturgijske sadržaje koje Crkva nudi. Na temelju toga može se zaključiti da roditelji koji kroz praktičan život žive svoju vjeru, smatraju molitvu važnim dijelom duhovnosti i redovito odlaze na misu češće upisuju djecu u privatne katoličke vrtiće. S obzirom na političku orijentaciju nisu utvrđene razlike između roditelja djece upisane u privatnim katoličkim vrtićima i onih čija djeca pohađaju gradski vrtić. Time je prva hipoteza djelomično potvrđena. Također, pokazalo se da stariji roditelji redovitije odlaze na misu, da je molitva važan dio njihove duhovnosti i da češće sudjeluju u nekoj od aktivnosti u organizaciji Crkve od mlađih roditelja. Nije se pokazala značajna razlika među ovim poduzorcima u političkoj orijentaciji pa je druga postavljena hipoteza samo djelomično potvrđena. χ^2 -testom utvrdilo se da ne postoje značajne razlike među roditeljima privatnih katoličkih i gradskih vrtića u zaposlenosti i vrsti obitelji u kojoj se odgaja dijete, odnosno ne/samohranom roditeljstvu.

Ovo istraživanje provedeno je na ispitanicima koji stanuju isključivo na području Grada Zagreba. Roditeljima u odabiru vrtića često pomaže dostupnost predškolske ustanove, koja ovim radom nije ispitana, a za buduća bi se istraživanjima mogla ispitati važnost iste. Uz to, u Zagrebu je način života i cjelokupan socioekonomski status stanovnika drugačiji u odnosu na manje gradove u

Hrvatskoj te na tom području za buduća istraživanja ostaje prostora za ustanoviti kakvi bi se rezultati pokazali u manjim gradovima.

LITERATURA

Bahtijarević, Š., (1971). Neke karakteristike religioznosti i ateizma kod učenika srednjih škola. *Revija za sociologiju*. Vol 1. Br. 2, str. 40-52.

Bezinović, P., Marinović Bobinac, A. Marinović Jerolimov, D. (2005). Kratka ljestvica religioznosti: validacija na uzorku adolescenata. *Društvena istraživanja*, Vol 14, Br. 1-2 (75-76), str. 135-153.

Beštak, J. (2016). *Analiza trajanja studiranja na preddiplomskom studiju matematičkog odsjeka PMF-a Sveučilišta u Zagrebu*. Diplomski rad. Zagreb: Prirodoslovno-matematički fakultet.

Bosetti, L. (2004). *Determinants of school choice: understanding how parents choose elementary schools in Alberta*. Faculty of Education, University of Calgary.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA.: Harvard University Press.

Čular, G. (1999). Koncept lijevog i desnog u empirijskoj političkoj znanosti_ značenje, razumijevanje, struktura, sadržaj. *Politička misao*, Vol 36, Br. 1, str 153-168.

Grubišić, A. (2004). *Hi-kvadrat test i njegove primjene*. Seminarski rad. Split Fakultet elektronike i računarstva.

Hoblaj, A., Lončarić-Jelačić, N., Razum, R. (2005). Crkva i odgoj u Hrvatskoj. Istraživanje za europsku komparativnu studiju. *Bogoslovska smotra*, Vol 75, Br. 1, str. 289-313.

Inglehart, R., Norris, P. (2007). *Sveto i svjetovno; Religija i politika u svijetu*. Zagreb: Politička kultura.

Ivanović, M., Rajić-Stojanović, I. (2012). *Povezanost socioekonomskog statusa roditelja i profesionalnih namjera učenika osmih razreda osnovne škole*. Hrvatski zavod za zapošljavanje.

Kaoma, K. G. (2016). *Determinants of school choice: understanding how parents choose secondary schools in Lusaka District*. Diplomski rad. Lusaka: The University of Zambia.

Lukač, M. (2017). *Čimbenici utjecaja na odlučivanje roditelja o upisu djece u ustanove za predškolski odgoj*. Završni rad. Bjelovar: Visoka tehnička škola u Bjelovaru.

Nachar, N. (2008). The Mann-Whitney U: A Test for Assessing Whether Two Independent Samples Come from the Same Distribution. *Tutorials in Quantitative Methods for Psychology*, Vol 4, Br. 1, str. 13-20).

Nikodem, K. (2011). Religija i crkva: Pitanja institucionalne religioznosti u suvremenom hrvatskom društvu. *Socijalna ekologija*, Vol 20, Br. 1, str. 5-30.

Nikodem, K., Bunjevac Nikodem, S. (2015). Zašto protestanti imaju više djece od katolika? Analiza religijskih i sociokulturnih utjecaja na fertilitet u Europi. *Revija za sociologiju*, Vol 45, Br. 3, str. 249-278.

Petz, B. (1997). *Osnovne statističke metode za nematematičare*. Jatrebarsko: Naklada Slap.

Pilić, L., Džakula, A. (2013). Socioekonomski status i rizična zdravstvena ponašanja odrasle hrvatske populacije. *Acta Med Croatica*, Vol 67, Br. 1, str. 25-35.

Pivčević, T. (2005). *Konstrukcija upitnika religioznosti za pripadnike katoličke vjeroispovijesti i provjera nekih njegovih mjernih karakteristika*. Diplomski rad. Zagreb: Filozofski fakultet.

Rimac, I. (1999). *Strukturiranost ideoloških opredjeljenja građana*. Zagreb: Institut društvenih znanosti „Ivo Pilar“.

Selimović, A. (2014). *Tipološki pristup dimenzijama ideološke orijentacije*. Doktorska disertacija. Novi Sad: Univerzitet u Novom Sadu.

Sekulić, D., Šporer, Ž. (2006). Religioznost kao prediktor vrijednosnih orijentacija. *Revija za sociologiju*, Vol 37, Br. 1-2 str. 1-19.

Škrokov, L (2014). *Uloga socioekonomskog statusa obitelji u objašnjenju internaliziranih i eksternaliziranih problema i školskog uspjeha kod mlađih adolescenata*. Diplomski rad. Zadar: Sveučilište u Zadru.

Vasta, R., Haith, Marshall M. M, Miller, S. A. (1998). *Dječja psihologija*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

Internet izvori:

American Psychological Association (2018). Education and Socioeconomic Status, <http://www.apa.org/pi/ses/resources/publications/education.aspx>. Pristupljeno 12. ožujka 2018.

Anušić, A., Duraković, E., Maltarić, H., Pažin, I. (2010). Statistička obrada podataka, <https://hrcak.srce.hr/file/100536>. Pristupljeno 10. rujna 2018.

Državni pedagoški standard predškolskog odgoja i naobrazbe, NN 63/2008, <http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/339617.html>. Pristupljeno 13. Ožujka 2018.

Grad Zagreb Službene stranice (2018). Gradski dječji vrtići, http://www.zagreb.hr/UserDocsImages/arhiva/odgoj_obrazovanje_spot/POPIS_DJE_CJIH_VRTICA_GRADA_ZAGREBA_0511.pdf. Pristupljeno 5. ožujka 2018.

Grad Zagreb Službene stranice (2018). Privatni i vjerski dječji vrtići, http://www.zagreb.hr/userdocsimages/arhiva/odgoj_obrazovanje_spot/POPIS%20PRIVATNIH%20I%20VJERSKIH%20DJE_CJIH%20VRTICA_25_5_2017_k.doc.

Pristupljeno 5. ožujka 2018.

Hrvatska enciklopedija Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža. Pristupljeno 21. srpnja 2018.

Za obradu podataka u radu korišteni su programi:

Microsoft Excel 2010. Microsoft Corp., Redmont, WA, 2010.

Microsoft Word 2010. Microsoft Corp., Redmont, WA, 2010.

Mann-Whitneyev U -test Calculator, dostupan na:

<https://www.socscistatistics.com/tests/mannwhitney/Default.aspx>

χ^2 -test dostupan na: <http://quantpsy.org/chisq/chisq.htm>

Prilozi i dodaci

Prilog 1. Anketni upitnik

Upitnik koji slijedi izradila je studentica Učiteljskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu u svrhu izrade diplomskog rada. Obuhvaća pitanja koja se odnose na: socioekonomski status, karakteristike religioznosti i političku orijentaciju. Molim da **pažljivo pročitate** svako pitanje i na njega **iskreno odgovorite**. Ispitivanje je u potpunosti **anonimno** i podaci će biti korišteni isključivo u svrhu izrade diplomskog rada. Na pitanja se odgovara **zatamnjivanjem odgovarajućih kružića** ili **čitkim upisivanjem odgovora**. Molim da tamnom kemijskom olovkom pažljivo zatamnite cijeli kružić. Ako pogriješite, prekrižite zatamnjeni kružić i zatamnite željeni.

1. **Spol:** ☐ Muški ☐ Ženski
2. Godina rođenja: _____
3. **Koje je veličine mjesto u kojem ste odrastali?**
 - ☐ Selo
 - ☐ Manji grad (od 10 000 do 50 000 stanovnika)
 - ☐ Grad (od 50 000 do 100 000 stanovnika)
 - ☐ Veći grad (od 100 000 do 500 000 stanovnika)
4. **U kakvoj ste obitelji odrasli?**
 - ☐ Uža obitelj (samo roditelji i djeca)
 - ☐ Šira obitelj
 - ☐ Drugo
5. Koju razinu obrazovanja ste završili?

Nisam završio/la osnovnu školu	☐
Završio/la sam osnovnu školu	☐
Završio/la sam trogodišnju srednju školu	☐
Završio/la sam četverogodišnju strukovnu srednju školu	☐
Završio/la sam gimnaziju	☐
Završio/la sam višu školu	☐
Završio/la sam preddiplomski studij	☐
Završio/la sam diplomski studij	☐
Doktorirao/la sam	☐

6. **Koja se tvrdnja odnosi na Vaše zaposlenje?**
 - ☐ Nezaposlen/a sam
 - ☐ Zaposlen/a sam
7. **Jeste li samohrani roditelj?** ☐ Da ☐ Ne

- 8. Koliko imate djece? _____**
- 9. Koliki je zbroj sveukupnih mjesečnih prihoda u Vašem sadašnjem kućanstvu?**
- ☐ Do 3000 kn
 - ☐ Od 3001 kn do 5000 kn
 - ☐ Od 5001 kn do 10 000 kn
 - ☐ Od 10 001 kn do 15 000 kn
 - ☐ Od 15 001 kn do 20 000 kn
 - ☐ Više od 20 000 kn
- 10. Koliko automobila posjeduje Vaša obitelj?**
- ☐ Nijedan
 - ☐ Jedan
 - ☐ Dva
 - ☐ Tri ili više
- 11. Koliko nekretnina (npr. kuća, stan, vikendica) posjeduje Vaša obitelj?**
- ☐ Niti jednu
 - ☐ Jednu
 - ☐ Dvije
 - ☐ Tri ili više
- 12. Kako procjenjujete životni standard svoje obitelji?**
- ☐ Izrazito nizak
 - ☐ Nizak
 - ☐ Prosječan
 - ☐ Visok
 - ☐ Izrazito visok
- 13. Vi ste:**
- ☐ Katolik
 - ☐ Vjernik, ali ne katolik; pripadnik nekoj drugoj vjeri ili crkvi (npr. islam, pravoslavna crkva, itd.)
 - ☐ Neopredijeljen
 - ☐ Agnostik
 - ☐ Ateist
- 14. U kojoj mjeri se slažete s niže navedenim tvrdnjama? (Ako niste katolik odgovorite samo na posljednja četiri pitanja: 7., 8., 9. i 10.)**

	Uopće se ne slažem	Uglavnom se ne slažem	Niti se slažem niti se ne slažem	Uglavnom se slažem	U potpunosti se slažem
1. Preuzimam iz crkvenih učenja samo neke sadržaje te ih prilagođavam svojim svjetonazorima.	☐	☐	☐	☐	☐
2. Nitko ne bi trebao dovoditi u pitanje istinitost svetih knjiga.	☐	☐	☐	☐	☐
3. Redovito nedjeljom odlazim na misu.	☐	☐	☐	☐	☐
4. Molitva je važan dio moje duhovnosti.	☐	☐	☐	☐	☐
5. Sudjelujem u nekoj od aktivnosti u organizaciji Crkve (npr. molitvene zajednice, Caritas).	☐	☐	☐	☐	☐
6. Crkva u Hrvatskoj prikladno odgovara na moralne probleme i potrebe pojedinca.	☐	☐	☐	☐	☐
7. Religijske institucije ne bi trebale imati utjecaj na politička događanja.	☐	☐	☐	☐	☐
8. Naše društvo bi brže napredovalo kada bismo imali više uvažavanja i razumijevanja za suvremene vrijednosti i uvjerenja.	☐	☐	☐	☐	☐
9. Pobačaj bi u Hrvatskoj trebalo zakonski zabraniti.	☐	☐	☐	☐	☐
10. Eutanazija bi u Hrvatskoj trebala biti dozvoljena zakonom.	☐	☐	☐	☐	☐

15. Kako biste odredili svoju političku orijentaciju?

- ☐ Izrazito desna
- ☐ Desna
- ☐ Centar
- ☐ Lijeva
- ☐ Izrazito lijeva

	Katolički vrtići									Gradski vrtići														
Spol	Muški				Ženski					Muški				Ženski										
	32,18%				67,82%					3,57%				97,43%										
Veličina mjesta odrastanja	Selo		Manji grad		Grad		Veći grad			Selo		Grad		Manji grad		Veći grad								
	16,09%		17,24%		6,89%		60,91%			8,18%		1,16%		3,5%		29,82%								
Obitelj odrastanja	Uža		Šira			Drugo				Uža		Šira			Drugo									
	70,11%		29,89%			0%				58,33%		41,67%			0%									
Zaposlenje	Zaposlen					Nezaposlen					Zaposlen					Nezaposlen								
	11,49%					88,51%					15,48%					84,52%								
amohrano roditeljstvo	Da					Ne					Da					Ne								
	3,45%					96,55%					0%					100%								
Razina obrazovanja	Bez OŠ	OŠ	3.god SŠ	4.god SŠ	Gimn	VŠ	Predd	Dipl	Dokt	Bez OŠ	OŠ	3.god SŠ	4.god SŠ	Gimn	VŠ	Predd	Dipl	Dokt						
	0%	0%	3,45%	12,64%	3,45 %	4,6%	12,64%	57,47%	5,75%	0%	1,19%	10,71%	23,81%	8,33 %	7,14%	14,29%	34,52%	0%						
Broj djece	1		2		3		4		5		6		1		2		3		4		5		6	
	25,29%		45,98%		13,79%		13,79%		1,15%		0%		28,57%		36,9%		21,43%		8,33%		0%		4,76%	

Prihodi	Do 3000	3000-5000	5000-10000	10000-15000	15000-20000	Više od 20000	Do 3000	3000-5000	5000-10000	10000-15000	15000-20000	Više od 20000										
	1,15%	5,75%	25,29%	25,29%	22,99%	17,24%	1,19%	10,72%	33,33%	33,33%	15,48%	5,95%										
Automobil	0		1		2		3 ili više		0		1		2		3 ili više							
	1,15%		60,92%		34,48%		3,45%		10,71%		57,14%		30,95%		1,19%							
Nekretnine	0		1		2		3 ili više		0		1		2		3 ili više							
	21,84%		48,28%		20,69%		9,19%		33,33%		50%		11,9%		4,76%							
Životni standard	Izrazito nizak	Nizak		Prosječan		Visok		Izrazito visok		Izrazito nizak	Nizak		Prosječan		Visok		Izrazito visok					
	2,29%	5,75%		65,52%		25,29%		1,15%		1,19%	7,14%		78,57%		13,09%		0%					
Politička orijentacija	Izrazito desna	Desna		Centar		Lijeva		Izrazito lijeva		Bez odg.		Izrazito desna	Desna		Centar		Lijeva		Izrazito lijeva		Bez odg.	
	8,05%	41,83%		31,03%		9,2%		1,15%		9,19%		9,52%	21,43%		46,43%		9,52%		1,19%		11,9%	

Prilog 3. Tablica U distribucije

n_2	α	n_1																	
		3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
3	.05	0	0	1	2	2	3	4	4	5	5	6	7	7	8	9	9	10	11
	.01	--	0	0	0	0	0	1	1	1	2	2	2	3	3	4	4	4	5
4	.05	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	14	15	16	17	18
	.01	--	--	0	1	1	2	3	3	4	5	5	6	7	7	8	9	9	10
5	.05	1	2	4	5	6	8	9	11	12	13	15	16	18	19	20	22	23	25
	.01	--	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
6	.05	2	3	5	7	8	10	12	14	16	17	19	21	23	25	26	28	30	32
	.01	--	1	2	3	4	6	7	8	9	11	12	13	15	16	18	19	20	22
7	.05	2	4	6	8	11	13	15	17	19	21	24	26	28	30	33	35	37	39
	.01	0	1	3	4	6	7	9	11	12	14	16	17	19	21	23	24	26	28
8	.05	3	5	8	10	13	15	18	20	23	26	28	31	33	36	39	41	44	47
	.01	0	2	4	6	7	9	11	13	15	17	20	22	24	26	28	30	32	34
9	.05	4	6	9	12	15	18	21	24	27	30	33	36	39	42	45	48	51	54
	.01	1	3	5	7	9	11	14	16	18	21	23	26	28	31	33	36	38	40
10	.05	4	7	11	14	17	20	24	27	31	34	37	41	44	48	51	55	58	62
	.01	1	3	6	8	11	13	16	19	22	24	27	30	33	36	38	41	44	47
11	.05	5	8	12	16	19	23	27	31	34	38	42	46	50	54	57	61	65	69
	.01	1	4	7	9	12	15	18	22	25	28	31	34	37	41	44	47	50	53
12	.05	5	9	13	17	21	26	30	34	38	42	47	51	55	60	64	68	72	77
	.01	2	5	8	11	14	17	21	24	28	31	35	38	42	46	49	53	56	60
13	.05	6	10	15	19	24	28	33	37	42	47	51	56	61	65	70	75	80	84
	.01	2	5	9	12	16	20	23	27	31	35	39	43	47	51	55	59	63	67
14	.05	7	11	16	21	26	31	36	41	46	51	56	61	66	71	77	82	87	92
	.01	2	6	10	13	17	22	26	30	34	38	43	47	51	56	60	65	69	73
15	.05	7	12	18	23	28	33	39	44	50	55	61	66	72	77	83	88	94	100
	.01	3	7	11	15	19	24	28	33	37	42	47	51	56	61	66	70	75	80
16	.05	8	14	19	25	30	36	42	48	54	60	65	71	77	83	89	95	101	107
	.01	3	7	12	16	21	26	31	36	41	46	51	56	61	66	71	76	82	87
17	.05	9	15	20	26	33	39	45	51	57	64	70	77	83	89	96	102	109	115
	.01	4	8	13	18	23	28	33	38	44	49	55	60	66	71	77	82	88	93
18	.05	9	16	22	28	35	41	48	55	61	68	75	82	88	95	102	109	116	123
	.01	4	9	14	19	24	30	36	41	47	53	59	65	70	76	82	88	94	100
19	.05	10	17	23	30	37	44	51	58	65	72	80	87	94	101	109	116	123	130
	.01	4	9	15	20	26	32	38	44	50	56	63	69	75	82	88	94	101	107
20	.05	11	18	25	32	39	47	54	62	69	77	84	92	100	107	115	123	130	138
	.01	5	10	16	22	28	34	40	47	53	60	67	73	80	87	93	100	107	114

Izjava o samostalnoj izradi rada

Poštovani,

Ja, Martina Mikuljan, izjavljujem da sam samostalno izradila svoj diplomski rad pod naslovom *Primjena statističkih metoda u istraživanju korelacije stavova roditelja i izbora vrtića*, uz konzultacije s literaturom i mentorom Tinom Perkovom te sumentoricom Silvijom Rogošić.
